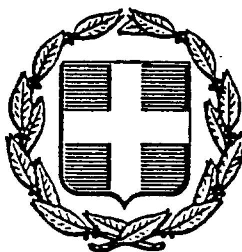

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 26 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1984 | ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ | ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 185

ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 528

Αναλυτικό πρόγραμμα μαθηματικών Δ' και Ε' τάξεων και νεοελληνικής γλώσσας Ε' και ΣΤ' τάξεων του δημοτικού σχολείου, τροποποίηση και συμπλήρωση του αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος μελέτης περιβάλλοντος της Β' τάξης και εβδομαδιαία ωρολόγια προγράμματα μαθημάτων του δημοτικού σχολείου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 13 του Ν. 309/1976 «περί οργανώσεως και διοικήσεως της Γενικής Εκπαιδεύσεως».

2. Τις διατάξεις του άρθρου 2, του Ν. 186/1975 «περί του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως...».

3. Τις διατάξεις των παρ. 1 και 4 της αριθ. Η/5421/7.7.1982 (ΦΕΚ 474/18.7.1982 τ. Β') κοινής απόφασης του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων «περί αναθέσεως αρμοδιοτήτων στους Υφυπουργούς Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων».

4. Τις γνωμοδοτήσεις 64/1983—16/1984—18/1984 και 34/1984 του Κέντρου Εκπαιδευτικών Μελετών και Επιμορφώσεως (Κ.Ε.Μ.Ε.).

5. Τη γνωμοδότηση 598/1984 του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση του αρμόδιου Υφυπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, αποφασίζουμε:

Άρθρο 1.

Αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων

Α' Μαθηματικά Δ' τάξης

ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ
ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

I. Βασικές έννοιες στα σύνολα.
II. Οι αριθμοί έως το 1.000.000.
III. Μετρήσεις μεγεθών. Συμμιγείς αριθμοί.
IV. Μαθηματικές Πράξεις. Προβλήματα.
V. Κλασματικοί αριθμοί.
VI. Δεκαδικοί αριθμοί.
VIII. Γεωμετρία.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ		ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ	
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΣΤΟΧΟΙ
Ι. Σύνολα (Ανασκόπηση και εμβάθυνση, ώρες: 3)	Οι μαθητές: - Να αντιλαμβάνονται τις σχέσεις του υποσυνόλου με το σύνολο - Να συσχετίζουν σύνολα μεταξύ τους.	- Σύνολο και υποσύνολο - Κοινά στοιχεία συνόλου με σύνολο - Προβλήματα συνόλων	Οι μαθητές: - Να δημιουργούν υπερσύνολα με εγκλεισμό συνόλων - Να ανακαλύπτουν σύνολα στο περιβάλλον τους - Να διαμερίζουν ένα σύνολο σε υποσύνολα - Να αναπαριστάνουν τις παραπάνω ενέργειες με διαγράμματα, πίνακες κλπ. - Να μαντεύουν υποσύνολα, όταν τους δίνουμε ένα σύνολο - Να επισημαίνουν τα κοινά στοιχεία δύο συνόλων - Να αναπαριστάνουν με διαγράμματα τη δομή δύο συνόλων - Να βρίσκουν με τη βοήθεια της τομής των συνόλων τα κοινά πολλαπλάσια και τους κοινούς διαιρέτες δύο αριθμών. - Να εξοικειωθούν στη λύση προβλημάτων με σύνολα
ΙΙ.α) Οι αριθμοί 0-1.000.000 (Ανασκόπηση και εμβάθυνση)	- Να συλλάβουν τη δομή του δεκαδικού συστήματος αρίθμησης και να την εκφράζουν συμβολικά. - Να εμβαθύνουν στη δομή του δεκαδικού συστήματος αρίθμησης και να ανακαλύπτουν τις σχέσεις ανάμεσα στις μονάδες διαφόρων τάξεων.	. Οι αριθμοί 0-1.000.000 ως απόλυτοι και τακτικοί. Η θεσιακή αξία των ψηφίων τους	- Να ταξινομούν (ομαδοποιούν) με βάση το δέκα, μονάδες, δεκάδες, εκατοντάδες και χιλιάδες· να απαγγέλλουν τον πληθικό τους αριθμό από το πλήθος των μονάδων τους· να αντιληφθούν το εκατομμύριο ως καινούργια μονάδα. - Να σχηματίζουν ισοδύναμα σύνολα. - Να μετατρέπουν μονάδες ανώτερης τάξης σε κατώτερης και αντίστροφα. - Να διατάσσουν σύνολα·να εντάσσουν αυτά τα σύνολα και τα αριθμητικά τους σύμβολα και να εκφράζουν τις μεταξύ τους σχέσεις με τα σημεία της ισότητας και της ανισότητας. - Να αριθμούν ανά δέκα, εκατό και χίλια, κατευθεία και κατ'αντίστροφη φορά.
ΙΙΙ. Μετρήσεις μεγεθών. Εισαγωγή στους συμμιγείς αριθμούς.	- Να αναπτύξουν τη δεξιότητα μέτρησης του χώρου, του χρόνου και του χρήματος, με τη χρήση των σταθερών μονάδων μέτρησης και των υποδιαιρέσεών τους. - Να αποδίδουν τα δεδομένα των μετρήσεων με συμμιγείς αριθμούς. - Να εισαχθούν στην έννοια και γραφή των συμμιγών αριθμών.	. Μέτρηση μήκους, πλάτους ύψους: Το μέτρο και οι υποδιαιρέσεις του. Το χιλιόμετρο. . Το νομισματικό μας σύστημα: Η δραχμή. Τα πολλαπλάσια και οι υποδιαιρέσεις της. Μέτρηση βάρους και χωρητικότητας: Το κιλό και οι υποδιαιρέσεις του·το λίτρο. . Μέτρηση επιφάνειας: Το τετραγωνικό μέτρο και οι υποδιαιρέσεις του, σε τετραγωνικά εκατοστόμετρα.	- Να εκτιμούν (πιθανολογούν) με το "μάτι" αποστάσεις και μετά να ελέγχουν την εκτίμησή τους με τη μέτρηση. - Να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν τις υποδιαιρέσεις και τα πολλαπλάσια του μέτρου. - Να κατασκευάσουν το μέτρο. - Να επισημαίνουν προβληματικές καταστάσεις που περιλαμβάνουν μετρήσεις μήκους και να επινοούν οι ίδιοι τέτοιες καταστάσεις. - Να γράφουν και να κατανοούν τα δεδομένα μετρήσεων με συμμιγείς αριθμούς. - Οι στόχοι όπως αυτοί της προηγούμενης παραγράφου και σε αναφορά με το νομισματικό μας σύστημα, με εκτιμήσεις βάρους και χωρητικότητας, με εκτιμήσεις επιφανειών, με εκτιμήσεις χρόνου και θερμοκρασίας.

		. Ο χρόνος και οι υποδιαιρέσεις του. Ο αιώνας. Η ώρα και οι υποδιαιρέσεις της. . Μέτρηση θερμοκρασίας: Το θερμόμετρο.	
IV. Μαθηματικές πράξεις και προβλήματα στους αριθμούς 0-1.000.000	- Να βελτιώσουν την υπολογιστική δεξιότητά τους για την εκτέλεση των τεσσάρων αριθμητικών πράξεων. - Να αποφασίζουν με περισσότερη ευχέρεια πότε θα χρησιμοποιούν την κάθε πράξη. - Να συλλάβουν τις ιδιότητες των αριθμητικών πράξεων και να επισημαίνουν τις συνέπειές τους. - Να επινοούν προβλήματα που σχετίζονται με τις εμπειρίες τους καθώς και ποικίλες διαδικασίες για τη λύση τους.	. Η πράξη της πρόσθεσης	- Να αποφασίζουν πότε θα κάνουν πρόσθεση - Να εμβαθύνουν στην τεχνική της πρόσθεσης. - Να κατανοήσουν τις ιδιότητες της πρόσθεσης: αντιμεταθετική, προσεταιριστική και την προσαρμογή τους. - Να εκτελούν νοερά προσθέσεις.
		. Η πράξη της αφαίρεσης	- Να αποφασίζουν πότε θα κάνουν αφαίρεση - Να εμβαθύνουν στην τεχνική της αφαίρεσης - Να εκτελούν νοερά αφαιρέσεις
		. Η πράξη της πρόσθεσης και της αφαίρεσης ως αντίστροφες ενέργειες (πράξεις) . Αλλαγές στα αθροίσματα και τις διαφορές· πρόσθεση περισσότερων προσθετέων.	- Να δημιουργούν αντίστροφα προβλήματα με αναδόμηση των σχέσεων του αρχικού. - Να βρίσκουν τον άγνωστο όρο σε προσθέσεις και αφαιρέσεις. - Να προσθέτουν και αφαιρούν αριθμούς κατευθείαν και κατ' αντίστροφη σειρά, με αντιμετάθεση και με ποικίλους συνδυασμούς. - Να εμβαθύνουν στην τεχνική των πράξεων με πολυψήφιους αριθμούς. - Να αποφασίζουν με περισσότερη ευχέρεια, πότε θα κάνουν πρόσθεση και αφαίρεση - Να εκτελούν νοερά προσθέσεις και αφαιρέσεις - Να συσχετίζουν ενέργειες και να καταλήγουν σε γενικεύσεις. - Να δικαιολογούν αλλαγές στα αθροίσματα και στις διαφορές. - Να βρίσκουν τον προσθετέο που παραλείπεται σε περισσότερους από δύο προσθετέους.
		. Η πράξη του πολλαπλασιασμού	- Να αποφασίζουν πότε θα κάνουν πολλαπλασιασμό. - Να κατανοήσουν ότι ο πολλαπλασιασμός είναι σύντομη πρόσθεση. - Να εμβαθύνουν στην τεχνική του πολλαπλασιασμού - Να κατανοήσουν τις ιδιότητες του πολλαπλασιασμού: αντιμεταθετική, προσεταιριστική και την προσαρμογή τους. - Να κατανοήσουν ότι ο πολλαπλασιασμός είναι πράξη επιμεριστική σε σχέση με την πρόσθεση και την αφαίρεση και να εφαρμόζουν την ιδιότητα αυτή στη λύση απλών προβλημάτων. - Να εκτελούν νοερά πολλαπλασιασμούς.
		. Η πράξη της διαίρεσης	- Να βρίσκουν πολλαπλάσια αριθμών, για να προετοιμαστούν για την πράξη της διαίρεσης - Να αποφασίζουν πότε θα κάνουν διαίρεση - Να εμβαθύνουν στην τεχνική της διαίρεσης - Να εκτελούν νοερά διαιρέσεις - Να κατανοήσουν ότι η διαίρεση είναι πράξη επιμεριστική, σε σχέση με την πρόσθεση και την αφαίρεση και να εφαρμόζουν την ιδιότητα αυτή στη λύση απλών προβλημάτων.
		. Η πράξη του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης ως αντίστροφες ενέργειες (πράξεις). . Αλλαγές στα γινόμενα και τα πηλίκα· πολλαπλασιασμός και διαίρεση με το 10, 100 και 1000 Το γινόμενο πολλών παραγόντων.	- Να δημιουργούν αντίστροφα προβλήματα με αναδόμηση των σχέσεων του αρχικού. - Να βρίσκουν τον άγνωστο όρο σε πολ/σμούς και διαιρέσεις. - Να συσχετίζουν ενέργειες και να καταλήγουν σε γενικεύσεις. - Να δικαιολογούν αλλαγές στα γινόμενα και τα πηλίκα. - Να κατανοήσουν ότι ο πολλαπλασιασμός και η διαίρεση είναι πράξεις επιμεριστικές σε σχέση με τη πρόσθεση και την αφαίρεση και να εφαρμόζουν την ιδιότητα αυτή στη λύση σύνθετων αριθμητικών προβλημάτων. - Να βρίσκουν το γινόμενο περισσότερων από δύο αριθμών με πολλούς τρόπους. - Να κατανοήσουν τη διαδικασία μάθησης πολλαπλασιασμών και διαιρέσεων με το 10, 100 και 1000 και να την εφαρμόζουν στην πρακτική εργασία.
		. Σύνθετα αριθμητικά προβλήματα (προβλήματα που προσεγγίζονται	- Να λύνουν το αρχικό πρόβλημα δομώντας τις σχέσεις των στοιχείων του σε μια αριθμητική πρόταση· να μετα-

		για μετασχηματισμό και επιδέχονται περισσότερες από μία λύσεις).	σχηματίζουν τις σχέσεις των στοιχείων του και να δημιουργούν αντίστροφο, να βρίσκουν και άλλο τρόπο λύσης του αρχικού να δημιουργούν άλλο πρόβλημα με τους ίδιους αριθμούς και άλλο περιεχόμενο, να λύνουν το αρχικό με άλλους αριθμούς. - Να δημιουργούν σύνθετα αριθμητικά προβλήματα.
V. Κλασματικοί αριθμοί· πιθανότητες	- Να κατανοούν τα κλάσματα ως μέρη συνόλων. - Να κατανοήσουν τις έννοιες των ομώνυμων, ετερώνυμων και ισοδύναμων κλασμάτων. - Να αποκτήσουν την υπολογιστική δεξιότητα πρόσθεσης και αφαίρεσης ομώνυμων κλασμάτων μέσα στα πλαίσια της λύσης απλών προβλημάτων.	. Κλασματικές μονάδες· Κλασματικοί αριθμοί· πιθανότητες· ισοδύναμα κλάσματα· ιδιότητες ισοδύναμων κλασμάτων σειρές ισοδύναμων κλασμάτων· σύγκριση κλασμάτων με την ακεραία μονάδα· εξαγωγή ακεραίων μονάδων από καταχρηστικά κλάσματα· τροπή μικτού σε κλάσμα· ομώνυμα και ετερώνυμα κλάσματα.	- Να προβαίνουν σε διαδοχικές διχοτομήσεις πραγμάτων και πληθικοτήτων και να ονομάζουν τα μέρη. - Να ανασυνθέτουν τις μονάδες που διαδοχικά διχοτόμησαν ενώνοντας τα μέρη τους. - Να δημιουργούν κλασματικούς αριθμούς με την επανάληψη της κλασματικής μονάδας. - Να συγκρίνουν κλασματικές μονάδες και κλασματικούς αριθμούς και να τους διατάσσουν. - Να υπολογίζουν τη συχνότητα γεγονότων και να πιθανολογούν αποτελέσματα ενεργειών τους χειριζόμενοι πράγματα να αποδίδουν τις σχέσεις αυτές με κλάσματα. - Να κατανοήσουν ότι κάθε κλάσμα παριστάνει μία διαίρεση - Να δημιουργούν ισοδύναμα κλάσματα. - Να συγκρίνουν κλάσματα με την ακεραία μονάδα. - Να κατανοήσουν τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο μικτό αριθμό και το καταχρηστικό κλάσμα. - Να διακρίνουν τα ομώνυμα από τα ετερώνυμα κλάσματα. - Να εκτελούν προσθέσεις και αφαιρέσεις ομώνυμων κλασμάτων. - Να επινοούν απλά προβλήματα και να τα λύνουν. - Να απεικονίζουν με γραφικές παραστάσεις τα δεδομένα προβληματικών καταστάσεων, τα οποία παρουσιάζονται με κλασματικούς αριθμούς.
VI. Εισαγωγή στους δεκαδικούς αριθμούς	- Να εισαχθούν στην έννοια των δεκαδικών αριθμών με αφετηρία τα δεκαδικά κλάσματα. - Να γίνουν ικανοί να γράφουν δεκαδικούς αριθμούς και να αντιλαμβάνονται την αξία τους. - Να αποκτήσουν την υπολογιστική δεξιότητα πρόσθεσης και αφαίρεσης δεκαδικών αριθμών.	. Δεκαδικά κλάσματα· τα δέκατα, τα εκατοστά, και τα χιλιοστά ως απόλυτοι και τακτικοί αριθμοί. Η υποδιαστολή και η θεσιακή αξία των δεκαδικών ψηφίων. Μετατροπή δεκαδικών αριθμών. Πρόσθεση και αφαίρεση δεκαδικών αριθμών. Προβλήματα με δεκαδικούς.	- Να δημιουργούν δεκαδικά κλάσματα. - Να αναλύουν δεκαδικά κλάσματα. - Να αναπαριστούν δεκαδικούς αριθμούς. - Να εκφράζουν συμβολικά δεκαδικούς αριθμούς. - Να συγκρίνουν και να διατάσσουν δεκαδικούς αριθμούς - Να αναγνωρίζουν, διαβάζουν και γράφουν δεκαδικούς αριθμούς. - Να διακρίνουν την αξία των δεκαδικών αριθμών. - Να κατανοήσουν τη σημασία της υποδιαστολής. - Να μετατρέπουν δεκαδικά κλάσματα σε δεκαδικούς αριθμούς και αντίστροφα. - Να απεικονίζουν μεγραφικές παραστάσεις δεδομένα μετρήσεων. - Να προσθέτουν και να αφαιρούν δεκαδικούς αριθμούς με πολλούς τρόπους. - Να επισημαίνουν και να επινοούν προβληματικές καταστάσεις προσθαφαίρεσης δεκαδικών αριθμών.
VII. Γεωμετρία (ανασκόπηση, εμβάθυνση, επέκταση προηγουμένων)	- Να διευρύνουν τις γνώσεις τους πάνω σε ορισμένες γεωμετρικές έννοιες. - Να γνωρίσουν συστηματικότερα διάφορα γεωμετρικά σώματα.	. Στερεά γεωμετρικά σχήματα, κύβος, στερεό ορθογώνιο, κύλινδρος, πυραμίδα· περισσότερα για τον κύβο και το στερεό ορθογώνιο. . Επίπεδα γεωμετρικά σχήματα: τετράγωνο, ρόμβος, ορθογώνιο	- Να ταξινομούν αντικείμενα και γεωμετρικά στερεά με βάση το σχήμα τους. - Να τεμαχίζουν και να ενώνουν γεωμετρικά σώματα, ανασυνθέτοντας το όλο και τη μορφή τους. - Να ξεδιπλώνουν και να διπλώνουν αναπτύγματα στερεών και να διακρίνουν τις μεταξύ τους σχέσεις. - Να κατασκευάζουν γεωμετρικά στερεά σώματα με διάφορα υλικά. - Να προβλέπουν το σχήμα που θα προκύψει από την ένωση ή την τομή στερεών. - Να προσεγγίσουν εμπειρικά την έννοια του όγκου. - Να διακρίνουν τα επίπεδα σχήματα στις επιφάνειες των στερεών.

τρίγωνα· είδη τριγώνων, κύκλος, πολύπλευρα· μέτρηση περιμέτρου.	- Να ταξινομούν επίπεδες επιφάνειες. - Να κατασκευάζουν με διάφορα υλικά επίπεδα γεωμετρικά σχήματα. - Να κατανοήσουν ότι όλα τα σημεία της περιφέρειας του κύκλου απέχουν εξίσου από το κέντρο του. - Να συσχετίζουν μεταξύ τους επίπεδα γεωμετρικά σχήματα. - Να τεμαχίζουν επίπεδες επιφάνειες και να ενώνουν τα κομμάτια τους αναδημιουργώντας το όλο. - Να μεγαλώνουν και να μικραίνουν επίπεδες επιφάνειες και να ονομάζουν το σχήμα που θα προκύψει. - Να μαντεύουν το σχήμα που θα προκύψει από την τομή επιφανειών. - Να κατασκευάζουν επίπεδα γεωμετρικά σχήματα, χρησιμοποιώντας το γνώμονα και το διαβήτη. - Να περιστρέφουν επίπεδα γεωμετρικά σχήματα και να ονομάζουν το σχήμα τους. - Να συγκρίνουν επίπεδα σχήματα ως προς τις διαστάσεις τους. - Να προσεγγίσουν εμπειρικά την έννοια του εμβαδού των επιπέδων γεωμετρικών σχημάτων: τετραγώνου-ορθογώνιου.
. Σημεία· γραμμές - είδη γραμμών· ευθύγραμμα τμήματα· ημιευθείες. Επιφάνειες. Μέτρηση-σύγκριση-άθροισμα-διαφορά ευθύγραμμων τμημάτων. Ανάγνωση σχεδίου με κλίμακα.	- Να κατανοήσουν την έννοια του σημείου. - Να κατανοήσουν ότι η γραμμή είναι το σχήμα που γράφεται από ένα κινούμενο σημείο. - Να δείχνουν και να αναγνωρίζουν τα είδη των γραμμών. - Να χαράζουν τα είδη των γραμμών - Να ανακαλύψουν τις σχέσεις που διέπουν: τις γραμμές, την ευθεία, και την ημιευθεία, την ευθεία και το ευθύγραμμο τμήμα. - Να ανακαλύπτουν τα είδη γραμμών στο περιβάλλον τους. - Να κατανοήσουν τη διαφορά που υπάρχει μεταξύ μιας επιφάνειας και της γραμμής που την περικλείει. - Να μετρούν, να συγκρίνουν και να βρίσκουν το άθροισμα και τη διαφορά ευθυγράμμων τμημάτων. - Να διαβάζουν απλά σχέδια με κλίμακα.
. Γωνίες· είδη γωνιών (ορθή-οξεία - αμβλεία)	- Να δείχνουν τις γωνίες στα επίπεδα σχήματα. - Να κατανοήσουν ότι η γωνία καθορίζεται από το άνοιγμα των πλευρών της. - Να διακρίνουν τα είδη των γωνιών χρησιμοποιώντας το γνώμονα. - Να σχεδιάζουν γωνίες με το γνώμονα. - Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των γωνιών (κορυφή-πλευρές-άνοιγμα). - Να ανακαλύπτουν τα είδη γωνιών στο περιβάλλον τους. - Να σχεδιάζουν διάφορα διακοσμητικά σχέδια με γωνίες.

B' Μαθηματικά Ε' τάξης

ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

I. Ακέραιοι αριθμοί (αριθμοί πάνω από το 1.000.000, συστήματα αρίθμησης αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή γραφή, διαιρετότητα).
II. Συμμιγείς αριθμοί (μετατροπές συμμιγών, πρόσθεση και αφαίρεση συμμιγών, προβλήματα)
III. Θέσεις ευθειών στο επίπεδο
IV. Γωνίες, (είδη μέτρηση και κατασκευή)
V. Πολύγωνα, (είδη, κατασκευή, υπολογισμός περιμέτρου πολυγώνων)
VI. Ρητοί αριθμοί (έννοια του ρητού, συγκρίσεις και μετατροπές ρητών, οι πράξεις στους ρητούς αριθμούς, σύνθετα κλάσματα).
VII. Εμβαδό ευθύγραμμων γεωμετρικών σχημάτων-κατασκευή σχημάτων υπό κλίμακα
VIII. Κύκλος (στοιχεία κύκλου, μήκος περιφέρειας κύκλου, εγγεγραμμένα κανονικά πολύγωνα σε κύκλο)
IX. Όγκος (η έννοια του όγκου)
X. Στοιχεία στατιστικής (στατιστικά στοιχεία, πίνακες, διαγράμματα, η μέση τιμή, προβλήματα)

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ			ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ΣΤΟΧΟΙ
			Οι μαθητές να γίνουν ικανοί:
I. Ακέραιοι αριθμοί			
1. Οι αριθμοί πάνω από το 1.000.000	- Η χρησιμοποίηση των αριθμών πάνω από το 1.000.000 κατά την εκτέλεση των αριθμητικών πράξεων	. Γραφή και απαγγελία των αριθμών πάνω από το 1.000.000 - θεσιακή αξία των ψηφίων	- Να κατανοήσουν τη θεσιακή αξία των ψηφίων σε αριθμούς πάνω από το 1.000.000 - Να γράφουν και να απαγγέλλουν αριθμούς μεγαλύτερους από το 1.000.000
	- Η λύση προβλημάτων με αριθμούς πάνω από το 1.000.000.	. Σύγκριση και διάταξη αριθμών πάνω από το 1.000.000	- Να συγκρίνουν και να διατάσσουν αριθμούς μεγαλύτερους από το 1.000.000.
2. Συστήματα αρίθμησης	- Η εκμάθηση του τρόπου αρίθμησης σε άλλα αριθμητικά συστήματα.	. Το πενταδικό σύστημα αρίθμησης	- Να κατανοήσουν τη δομή του πενταδικού συστήματος αρίθμησης.
		. Το δυαδικό σύστημα αρίθμησης	- Να κατανοήσουν τη δομή του δυαδικού συστήματος αρίθμησης.
3. Η ελληνική και ρωμαϊκή γραφή των αριθμών	- Η παρουσίαση ενός αριθμού με άλλα συμβολικά μέσα.	. Η γραφή των αριθμών 1-20 με ελληνικά και ρωμαϊκά ψηφία.	- Να γράφουν και να διαβάζουν ακέραιους αριθμούς με ελληνικά και ρωμαϊκά ψηφία στις δύο πρώτες δεκάδες.
4. Διαιρετότητα	- Η εύρεση των πολλαπλασίων και των διαιρετών ακέραιων αριθμών	. Πολλαπλάσια και διαιρέτες ακέραιων αριθμών	Να βρίσκουν: - Τα πολλαπλάσια και τους διαιρέτες δοσμένων ακέραιων αριθμών.
		. Κριτήρια διαιρετότητας	- αν ένας δοσμένος ακέραιος αριθμός είναι διαιρετ. από έναν άλλο, χρησιμοποιώντας τα κριτήρια διαιρετότητας
		. Κοινά πολλαπλάσια - Ελάχιστο Κοινό πολλαπλάσιο (ΕΚΠ)	- τα κοινά πολλαπλάσια δοσμένων ακέραιων αριθμών με τη χρησιμοποίηση της τομής συνόλων. - το Ελάχιστο Κοινό Πολλαπλάσιο (ΕΚΠ) δοσμένων ακέραιων από την τομή των συνόλων ή ξεκινώντας από το μεγαλύτερό τους
		. Κοινοί διαιρέτες - Μέγιστος Κοινός διαιρέτης (ΜΚΔ)	- τους κοινούς διαιρέτες δοσμένων ακέραιων αριθμών με τη χρησιμοποίηση της τομής συνόλων - το Μέγιστο Κοινό Διαιρέτη (ΜΚΔ) δοσμένων ακέραι. αριθμών από την τομή συνόλων και με τη μέθοδο των υπολοίπων.
II. Συμμιγείς αριθμοί			
1. Μετατροπές	- Η διαδικασία μετατροπής συμμιγών αριθμών	. Μετατροπή συμμιγή σε ακέραιο	- Να μετατρέπουν σε μονάδες της τελευταίας τους τάξης συμμιγείς αριθμούς που εκφράζουν μήκος, βάρος ή χρόνο.
		. Μετατροπή ακέραιου σε συμμιγή	- Να σχηματίζουν συμμιγείς αριθμούς από ακέραιους που εκφράζουν μονάδες τελευταίας τάξης των παραπάνω μεγεθών.
2. Πρόσθεση και αφαίρεση συμμιγών αριθμών	- Η απόκτηση της λογιστικής δεξιότητας για την πρόσθεση και την αφαίρεση συμμιγών αριθμών, στα πλαίσια της λύσης προβλημάτων.	. Πρόσθεση και αφαίρεση συμμιγών αριθμών	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό της πρόσθεσης και αφαίρεσης συμμιγών αριθμών και να τον χρησιμοποιούν σωστά. - Να λύνουν απλά και συνθετότερα προβλήματα με δεδομένα από τον κόσμο της εμπειρίας τους.
III. Θέσεις ευθειών στο επίπεδο			
1. Ευθείες τεμνόμενες και παράλληλες	- Η διαπίστωση της σχέσης μεταξύ δύο ευθειών του ίδιου επιπέδου	. Ευθείες τεμνόμενες	- Να διακρίνουν στο ίδιο επίπεδο ευθείες, που έχουν ή που μπορούν να έχουν ένα κοινό σημείο (τεμνόμενες). Να διαπιστώνουν με τα γνώμονα ότι δύο τεμνόμενες ευθείες μπορούν να σχηματίζουν τέσσερις γωνίες ορθές (ευθείες που τέμνονται κάθετα) ή δύο οξείες γωνίες και δύο αμβλείες (ευθείες που δεν τέμνονται κάθετα, αλλά πλάγια). - Να αναγνωρίζουν και να αναφέρουν περιπτώσεις -

			τεινόμενων ευθειών από το περιβάλλον τους. - Να χαράζουν με τη βοήθεια του κανόνα τεινόμενες ευθείες - Να φέρουν κάθετη σε ευθεία από σημείο που ανήκει ή όχι σε αυτή με τη χρήση του γνώμονα και του κανόνα.
		. Ευθείες παράλληλες	- Να διακρίνουν στο ίδιο επίπεδο ευθείες που δεν έχουν κοινό σημείο (παράλληλες) - Να αναγνωρίζουν και να αναφέρουν περιπτώσεις παράλληλων ευθειών από το περιβάλλον τους - Να χαράζουν, με τη βοήθεια του γνώμονα και του κανόνα, παράλληλες ευθείες.
V. <u>Γωνίες</u> 1. Συμβολισμός γωνιών Μέτρηση και κατασκευή γωνιών.	- Η ακριβής εκτέλεση μετρήσεων και η κατασκευή γωνιών.	. Συμβολισμός καιονομασία γωνιών Μοιρογνωμόνιο - Μέτρηση και σύγκριση γωνιών.	- Να μπορούν να συμβολίζουν και να διαβάζουν μια γωνία και με τους τρεις καθιερωμένους τρόπους. - Να γνωρίσουν το μοιρογνωμόνιο και τη χρήση του. - Να μπορούν να μετρούν δοσμένες γωνίες με το μοιρογνωμόνιο. - Να συγκρίνουν τις γωνίες που σχηματίζονται από δύο τεινόμενες ευθείες.
		. Κατασκευή γωνιών - Άθροισμα και διαφορά γωνιών	- Να κατασκευάζουν γωνίες με δοσμένο το μέτρο τους, χρησιμοποιώντας το μοιρογνωμόνιο και τον κανόνα. - Να κατασκευάζουν γωνίες ίσες με το άθροισμα ή τη διαφορά δοσμένων γωνιών.
V. <u>Πολύγωνα</u> 1. Τρίγωνα	- Η αναγνώριση των στοιχείων του τριγώνου, η διάκριση των τριγώνων σε κατηγορίες και η κατασκευή τριγώνων.	. Στοιχεία τριγώνου - Είδη τριγώνων από τις γωνίες τους	- Να ονομάζουν τις κορυφές ενός τριγώνου με γράμματα και να ορίζουν τα στοιχεία του. - Να διακρίνουν τα τρίγωνα σε ορθογώνια, οξυγώνια ή αμβλυγώνια, ύστερα από μέτρηση των γωνιών τους.
		. Είδη τριγώνων από τις πλευρές τους - Βάση και ύψος τριγώνου	- Να διακρίνουν τα τρίγωνα σε ισόπλευρα, ισοσκελή ή σκαληνά, μετρώντας τις πλευρές τους με το διαβήτη. - Να διαπιστώνουν με μετρήσεις ότι το άθροισμα των γωνιών του κάθε τριγώνου είναι ίσο με 180° - Να διακρίνουν τις διαστάσεις ενός τριγώνου και να χαράζουν το ύψος του σε ορισμένη βάση.
		. Κατασκευές τριγώνων	- Να κατασκευάζουν ορθογώνια, ισοσκελή και ισόπλευρα τρίγωνα, χρησιμοποιώντας το χάρακα, το γνώμονα, το διαβήτη και το μοιρογνωμόνιο.
2. Τετράπλευρα	- Η αναγνώριση των στοιχείων ενός τετραπλεύρου, η διάκριση των τετραπλεύρων σε κατηγορίες και η κατασκευή τους. - Η επισήμανση διαφορών και ομοιοτήτων στα διάφορα είδη των τετραπλεύρων.	. Στοιχεία τετραπλεύρου - Είδη τετραπλεύρου	- Να ονομάζουν τις κορυφές ενός τετραπλεύρου με γράμματα και να το διαβάζουν. - Να αναγνωρίζουν στα τετράπλευρα τις πλευρές, τις κορυφές και τις γωνίες τους. - Να διακρίνουν από τα τετράπλευρα τα τραπέζια και τα παραλληλόγραμμα και να το δικαιολογούν. - Να χαράζουν τις διαγώνιες των τετραπλεύρων. - Να διαπιστώσουν και να δικαιολογήσουν ότι το άθροισμα των γωνιών του κάθε τετραπλεύρου είναι 360°.
		. Παραλληλόγραμμα	- Να αναγνωρίζουν στα παραλληλόγραμμα τις γωνίες, τις κορυφές και τις διαγωνίους. - Να διακρίνουν από τα παραλληλόγραμμα τους ρόμβους και τα ορθογώνια και από τα ορθογώνια τα τετράγωνα. - Να αναγνωρίζουν στα ορθογώνια παραλληλόγραμμα τις διαστάσεις τους. - Να χαράζουν στο πλάγιο παραλληλόγραμμο και στο ρόμβο το ύψος σε ορισμένη βάση.
		. Κατασκευή παραλληλογράμμων	- Να κατασκευάζουν παραλληλόγραμμα δικής τους επιλογής ή με δοσμένα στοιχεία.
Πολύγωνα	- Η αναγνώριση των στοιχείων των πολυγώνων και η διάκριση των πολυγώνων σε κατηγορίες.	. Στοιχεία πολυγώνου - Κανονικά Πολύγωνα.	- Να ονομάζουν με γράμματα τις κορυφές των πολυγώνων, να διαβάζουν και να χαρακτηρίζουν τα πολύγωνα από τον αριθμό των γωνιών ή των πλευρών ή των κορυφών τους. - Να χαράζουν τις διαγώνιες ενός πολυγώνου.

			- Να διακρίνουν από τα πολύγωνα τα ισόπλευρα και τα κανονικά. - Να υπολογίζουν το άθροισμα των γωνιών ενός πολυγώνου, χωρίζοντάς το σε τρίγωνα με διαγώνιες που χαράζονται από μία του κορυφή.
4. Περίμετρος πολυγώνων	- Ο υπολογισμός της περιμέτρου των πολυγώνων	. Υπολογισμός της περιμέτρου σε ισοσκελή τρίγωνα, παραλληλόγραμμα και ισόπλευρα πολύγωνα. . Υπολογισμός του μέτρου του μήκους μιας πλευράς πολυγώνου	- Να κατανοήσουν τον τρόπο υπολογισμού της περιμέτρου σε ισοσκελή τρίγωνα και παραλληλόγραμμα. - Να υπολογίζουν την περίμετρο σε ισόπλευρα πολύγωνα. - Να υπολογίζουν το μέτρο του μήκους μιας πλευράς ισόπλευρου πολυγώνου, όταν είναι γνωστή η περίμετρός του. - Να υπολογίζουν το μέτρο του μήκους καθεμιάς από τις πλευρές ισοσκελούς τριγώνου ή παραλληλογράμμου, όταν είναι γνωστά η περίμετρος και το μέτρο του μήκους μιας πλευράς τους.
VI. <u>Ρητοί αριθμοί</u>			Να κατανοήσουν πληρέστερα:
1. Έννοια του ρητού	- Η βαθμολόγηση της υπαγωγής των ακέραιων, των δεκαδικών και των κλασματικών αριθμών στη γενικότερη έννοια του ρητού αριθμού.	. Κλασματική μονάδα	- την κλασματική μονάδα όχι μόνο με τη θεώρησή της ως μέρους της ακέραιας μονάδας, αλλά και ως μέρους ενός συνόλου - μονάδας·
		. Κλασματικός αριθμός	- το σχηματισμό του κλασματικού αριθμού από την επανάληψη της κλασματικής μονάδας· - το ρόλο των όρων του κλάσματος· - ότι το κλάσμα δηλώνει τη διαίρεση του αριθμητή με τον παρονομαστή·
		Δεκαδική κλασματική μονάδα - Δεκαδικό κλάσμα - Δεκαδικός αριθμός.	- την έννοια της δεκαδικής κλασματικής μονάδας· - το σχηματισμό του δεκαδικού κλάσματος από την επανάληψη της δεκαδικής κλασματικής μονάδας· - τον τρόπο έκφρασης του δεκαδικού κλάσματος σε δεκαδικό αριθμό και αντίστροφα.
		. Ο ακέραιος ως κλάσμα με παρονομαστή τη μονάδα	- Να κατανοήσουν ότι κάθε ακέραιος αριθμός μπορεί να γραφτεί ως κλάσμα με αριθμητή τον ίδιο τον ακέραιο και παρονομαστή τη μονάδα.
		. Ο ρητός αριθμός	- Να κατανοήσουν την έννοια του ρητού αριθμού με την υπαγωγή του ακέραιου, του δεκαδικού και του κλασματικού αριθμού στη μορφή α/β, όπου α, β ακέραιοι και β≠0.
2. Συγκρίσεις ρητών αριθμών	- Η σύγκριση και η διάταξη ρητών αριθμών	. Σύγκριση κλασματικών μονάδων	- Να αντιληφθούν ότι η αξία μιας κλασματικής μονάδας εξαρτάται από τον παρονομαστή της και ότι αυτή μεταβάλλεται με τη μεταβολή του. - Να συγκρίνουν γενικά, κλασματικές μονάδες και να τις διατάσσουν.
		. Σύγκριση κλάσματος με την ακέραιη μονάδα.	- Να συγκρίνουν ένα κλάσμα με την ακέραιη μονάδα κι να προσδιορίζουν πότε είναι μικρότερο, ίσο ή μεγαλύτερο απ' αυτή.
		. Καταχρηστικό κλάσμα και μικτός αριθμός	- Να αναλύουν κλάσματα μεγαλύτερα από την ακέραιη μονάδα, χρησιμοποιώντας κλάσματα ίσα με την ακέραιη μονάδα, και να σχηματίζουν ακέραιους ή μικτούς αριθμούς. - Να μετασχηματίζουν καταχρηστικά κλάσματα σε ακέραιους ή μικτούς αριθμούς, διαιρώντας τον αριθμητή δια του παρονομαστή τους.
		. Μικτός αριθμός - Ακέραιος - Καταχρηστικό κλάσμα.	- Να γράφουν τους μικτούς αριθμούς με μορφή κλάσματος. - Να μετασχηματίζουν ακέραιο αριθμό σε ισοδύναμο κλάσμα με δοσμένο παρονομαστή.
		. Ισοδύναμα κλάσματα	- Να σχηματίζουν σειρές ισοδύναμων κλασμάτων με πολλαπλασιασμό ή διαίρεση των όρων του αρχικού κλάσματος με τον ίδιο αριθμό. - Να κατανοήσουν ότι η αξία ενός κλάσματος δε μεταβάλλεται, όταν και οι δύο όροι του πολλαπλασιαστούν ή διαιρεθούν με τον ίδιο αριθμό.

		. Απλοποίηση κλασμάτων	- Να κατανοήσουν τη σημασία της απλοποίησης των κλασμάτων. - Να απλοποιούν κλάσματα, διαιρώντας τους όρους τους με οποιονδήποτε από τους κοινούς διαιρέτες τους, και ειδικότερα με το Μ.Κ.Δ. τους για να καταλήγουν απευθείας σε ανάγωγα κλάσματα.
		. Σύγκριση ομώνυμων κλασμάτων	- Να συγκρίνουν και να διατάσσουν ομώνυμα κλάσματα. - Να κατανοήσουν ότι ένα κλάσμα πολλαπλασιάζεται ή διαιρείται με έναν αριθμό, όταν ο αριθμητής του πολλαπλασιαστεί ή διαιρεθεί με αυτόν τον αριθμό.
		. Σύγκριση ετερώνυμων κλασμάτων με ίσους αριθμητές.	- Να συγκρίνουν και να διατάσσουν ετερώνυμα κλάσματα με ίσους αριθμητές. - Να κατανοήσουν ότι ένα κλάσμα πολλαπλασιάζεται ή διαιρείται με έναν αριθμό, όταν ο παρονομαστής του διαιρεθεί ή πολλαπλασιαστεί με αυτόν τον αριθμό.
		. Σύγκριση δύο ετερώνυμων κλασμάτων με άνισους αριθμητές	- Να συγκρίνουν δύο ετερώνυμα κλάσματα με άνισους αριθμητές, μετατρέποντάς τα σε ομώνυμα.
		. Σύγκριση περισσότερων από δύο ετερώνυμων κλασμάτων	- Να συγκρίνουν και να διατάσσουν περισσότερα από δύο ετερώνυμα κλάσματα, μετατρέποντάς τα σε ομώνυμα.
		. Σύγκριση δεκαδικών αριθμών.	- Να κατανοήσουν τη θεσιακή αξία των δεκαδικών ψηφίων στους δεκαδικούς αριθμούς - Να αντιληφθούν ότι η προσθήκη ή η διαγραφή μηδενικών στο τέλος των δεκαδικών αριθμών δε μεταβάλλει την ποσοτική τους αξία. - Να συγκρίνουν και να διατάσσουν δεκαδικούς αριθμούς.
Μετατροπές στους ρητούς αριθμούς	- Η μετατροπή ρητού αριθμού από τη μια μορφή του σε άλλη. - Η σύγκριση και η διάταξη ρητών αριθμών.	. Μετατροπή δεκαδικού αριθμού σε κλάσμα ή μικτό	- Να κατανοήσουν την τεχνική μετατροπής δεκαδικών αριθμών σε κλάσματα ή μικτούς.
		. Μετατροπή συμμιγή σε κλάσμα	(Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας και γιατί περιεχόμενο της ενότητας αυτής
		. Σύγκριση και διάταξη ρητών αριθμών	- Να συγκρίνουν και να διατάσσουν ακέραιους, δεκαδικούς, συμμιγείς, και κλασματικούς αριθμούς.
. Πρόσθεση και αφαίρεση ρητών αριθμών	- Η απόκτηση της λογιστικής δεξιότητας για την εκτέλεση πρόσθεσης και αφαίρεσης ρητών αριθμών στα πλαίσια της λύσης προβλημάτων.	. Πρόσθεση και αφαίρεση κλασμάτων	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό της πρόσθεσης και αφαίρεσης κλασμάτων και να τον χρησιμοποιούν σωστά.
		. Πρόσθεση και αφαίρεση μικτών αριθμών	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό της πρόσθεσης και αφαίρεσης μικτών αριθμών.
		. Πρόσθεση ακέραιου με κλάσμα ή μικτό και αφαίρεση κλάσματος από μικτό ή ακέραιο	- (Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας για το περιεχόμενο της ενότητας αυτής
		. Πρόσθεση και αφαίρεση δεκαδικών αριθμών	- Να προσθέτουν και να αφαιρούν δεκαδικούς αριθμούς και με αναγωγή των δεκαδικών αριθμών σε κλάσματα.
		. Πρόσθεση συμμιγή με μικτό και αφαίρεση συμμιγή από μικτό	- Να προσθέτουν συμμιγή με μικτό ή κλάσμα και να αφαιρούν συμμιγή από μικτό ή μικτό από συμμιγή, ανάγοντας τους συμμιγείς σε μικτούς ή κλάσματα.
		. Πρόσθεση και αφαίρεση ρητών αριθμών, γενικά	- Να προσθέτουν ακέραιους, δεκαδικούς, κλάσματα και συμμιγείς αριθμούς ανάγοντάς τους σε ίδια μορφή. - Να αφαιρούν άθροισμα ρητών από ρητό - Να εφαρμόζουν τις γνωστές ιδιότητες της πρόσθεσης και της αφαίρεσης στην πρόσθεση και αφαίρεση των ρητών αριθμών.
5. Πολλαπλασιασμός και διαίρεση ρητών αριθμών	- Η απόκτηση της λογιστικής δεξιότητας για τη εκτέλεση πολλαπλασιασμού ρητών αριθμών στα πλαίσια της λύσης προβλημάτων.	. Πολλαπλασιασμός κλασμάτων	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό του πολλαπλασιασμού κλασμάτων και να τον χρησιμοποιούν σωστά.
		. Αντίστροφοι αριθμοί	- Να κατανοήσουν την έννοια των αντίστροφων αριθμών.

		. Διαίρεση κλασμάτων	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό της διαίρεσης κλασμάτων και να τον χρησιμοποιούν σωστά.
	- Ο πολλαπλασιασμός και η διαίρεση, γενικά, ρητών αριθμών με αναγωγή τους σε κλασματική μορφή ή και με άλλους τρόπους όπου αυτό είναι δυνατό.	. Πολλαπλασιασμός και διαίρεση μικτών αριθμών	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό του πολλαπλασιασμού και της διαίρεσης μικτών αριθμών.
		. Πολλαπλασιασμός και διαίρεση κλάσματος με ακέραιο, με μικτό με δεκαδικό ή με συμμιγή	- Να πολλαπλασιάζουν και να διαιρούν κλάσμα με οποιοδήποτε αριθμό, μετατρέποντάς τον σε κλάσμα.
		. Πολλαπλασιασμός και διαίρεση ακέραιου με κλάσμα ή με μικτό	- (Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας για το περιεχόμενο της ενότητας αυτής.
		. Πολλαπλασιασμός δεκαδικού με ακέραιο	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό πολλαπλασιασμού δεκαδικού με ακέραιο και να τον χρησιμοποιούν με ευχέρεια.
		. Πολλαπλασιασμός δεκαδικού με δεκαδικό	- (Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας για το περιεχόμενο της ενότητας αυτής
		. Διαίρεση δεκαδικού με ακέραιο	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό διαίρεσης δεκαδικού με ακέραιο και να τον χρησιμοποιούν με ευχέρεια.
		. Διαίρεση ακέραιου με δεκαδικό	- (Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας για το περιεχόμενο της ενότητας αυτής
		. Διαίρεση δεκαδικού με δεκαδικό	- (Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας για το περιεχόμενο της ενότητας αυτής
		. Σύνθετα κλάσματα	- Να κατανοήσουν ότι το σύνθετο κλάσμα δηλώνει τη διαίρεση δύο κλασματικών αριθμών - Να τρέπουν σύνθετα κλάσματα σε απλά - Να εκτελούν πράξεις με σύνθετα κλάσματα
VII. Εμβαδό - Κατασκευές υπό κλίμακα	- Η πληρέστερη κατανόηση της έννοιας του εμβαδού και των κατασκευών υπό κλίμακα	. Το τετραγωνικό μέτρο	- Να κατανοήσουν τις υποδιαιρέσεις και πολλαπλάσια του τετραγωνικού μέτρου και να τα χρησιμοποιούν στη λύση προβλημάτων.
		. Εμβαδό παραλληλογράμμων	Να κατανοήσουν το μηχανισμό υπολογισμού του εμβαδού στα παραλληλόγραμμα και να λύνουν σχετικά προβλήματα από τον κόσμο της εμπειρίας τους.
		. Εμβαδό τριγώνων	- (Ο στόχος της προηγούμενης ενότητας για το περιεχόμενο της ενότητας αυτής
		. Κατασκευή υπό κλίμακα ορθογώνιων παραλληλογράμμων	- Να κατανοήσουν πληρέστερα την έννοια των κατασκευών υπό κλίμακα. - Να σχεδιάζουν υπό κλίμακα 1:10, 1:100 και 1:1000 ορθογώνιες επιφάνειες.
VIII. Κύκλος	- Η αναγνώριση των βασικών στοιχείων του κύκλου, ο υπολογισμός του μήκους της περιφέρειάς του και η εγγραφή κανονικών πολυγώνων σε κύκλο.	. Στοιχεία του κύκλου	- Να γνωρίσουν συστηματικά τα στοιχεία του κύκλου: κέντρο, ακτίνα, διάμετρο, τόξο και χορδή.
		. Μήκος της περιφέρειας του κύκλου	- Να κατανοήσουν το μηχανισμό υπολογισμού του μήκους της περιφέρειας του κύκλου και να λύνουν σχετικά προβλήματα.
		. Εγγραφή κανονικών πολυγώνων σε κύκλο	- Να εγγράφουν σε κύκλο τετράγωνα και κανονικά οκτάγωνα, κανονικά εξάγωνα και ισόπλευρα τρίγωνα.
IX. Όγκος	Η εισαγωγή στην έννοια του όγκου.	. Έννοια του όγκου	- Να προσεγγίσουν περαιτέρω την έννοια του όγκου, χρησιμοποιώντας το κυβικό μέτρο.
X. Στοιχεία στατιστικής και γραφικές παραστάσεις	- Η απόδοση με γραφικές παραστάσεις στατιστικών δεδομένων.	. Γραφικές παραστάσεις	- Να συγκεντρώνουν και να καταγράφουν στατιστικά στοιχεία από το περιβάλλον τους. - Να παρουσιάζουν στατιστικά στοιχεία με πίνακες και γραφικές παραστάσεις.
		. Έννοια και υπολογισμός μέσου όρου	- Να κατανοήσουν την έννοια του μέσου όρου, να υπολογίζουν την αριθμητική τιμή του και να λύνουν σχετικά προβλήματα.
XI. Εισαγωγή στη λογικο-μαθηματική σκέψη	- Η εισαγωγή στη διαδικασία της συλλογιστικής.	. Πρόσθεση και αφαίρεση πρωτογενών τάξεων.	- Να δημιουργούν νοητικούς συνδυασμούς δύο (ή περισσότερων) οποιονδήποτε στοιχείων ενός συνόλου. - Να αναλύουν νοητικούς συνδυασμούς στα στοιχεία τους.
		. Πολλαπλασιασμός τάξεων και σχέσεων	- Να δένουν ξεχωριστές νοητικές πράξεις σε ένα σύστημα. - Να ακολουθούν εναλλακτικούς τρόπους για την προσέγγιση του ίδιου σκοπού με βάση τη συνδυαστική,

την αντιμεταθετική, την προσεταιριστική και τη μεταβατική ιδιότητα.
- Να αναστρέφουν αρχικούς συνδυασμούς στοιχείων.
- Να βρίσκουν αμοιβαίες σχέσεις και να τις αντισταθμίζουν.
- Να ανακαλύπτουν σχέσεις ποιοτικής αναλογίας, χωρίς ποσοτικό προσδιορισμό τους.

. Αναλογίες

Γ'- ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΩΝ

I. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Σκοπός του γλωσσικού μαθήματος για όλες τις τάξεις είναι να βοηθήσει τα παιδιά να οικειοποιηθούν, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους, τον εκφραστικό πλούτο και τους μηχανισμούς της νεοελληνικής γλώσσας (δημοτικής), ώστε να διευκολυνθεί τόσο η πνευματική τους συγκρότηση όσο και η αποτελεσματική επικοινωνία τους με το περιβάλλον.

Για τις τάξεις Ε' και ΣΤ' ειδικότερες επιδιώξεις είναι:

- ο εμπλουτισμός της γλώσσας των παιδιών, προφορικής και γραπτής, με νέες λέξεις και φράσεις
- η τελειοποίηση των δεξιοτήτων που κάνουν τον καλό ομιλητή, ακροατή και αναγνώστη
- η στενή γνωριμία με κείμενα συγκροτημένου λόγου
- η σπουδή, σε ποσοτικό επίπεδο, ορισμένων δομικών και λειτουργικών στοιχείων της νεοελληνικής
- ο εθισμός σε τεχνικές προσέγγισης των κειμένων και σπουδής της γλώσσας και στη χρήση λεξικών και βιβλίων αναφοράς
- η άσκηση στην πλάγια γραφή
- Η ευαισθητοποίηση απέναντι σε δείγματα της δημιουργικής λογοτεχνίας και η καλλιέργεια της αγάπης για το διάβασμα.

II. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

- Κατά τη διδασκαλία το μάθημα "νεοελληνική γλώσσα" αντιμετωπίζεται στη συνολικότητά του, με τρόπο δηλαδή που όλες οι διδακτικές ενέργειες, συγκλίνοντας, να προάγουν την ικανότητα για κατανόηση και έκφραση, που είναι οι δύο άξονες στη διαδικασία της επικοινωνίας. Οι περιοχές του μαθήματος (προφορική έκφραση-ακρόαση, ανάγνωση, γραπτή έκφραση, γραμματική, λεξιλόγιο) δεν έχουν χρονική αυτοτέλεια, δεν εξαντλούνται δηλαδή καθεμιά χωριστά από την άλλη. Στοιχεία από όλες εντάσσονται και εξισορροπούνται μέσα στις ημερήσιες διδακτικές ενότητες, με έμφαση κάθε φορά σε ορισμένο τομέα (ή τομείς) του μαθήματος, κατά τις συγκεκριμένες ανάγκες της διδασκαλίας.
- Η ύλη διατάσσεται κυκλικά, και αυτό σημαίνει, ότι κάθε νέα γλωσσική ενότητα οικοδομείται πάνω στις βάσεις των προηγουμένων. Υπάρχει δηλ. ένας κεντρικός πυρήνας από βασικές συντακτικές δομές και ένα βασικό λεξιλόγιο, που σταδιακά και μεθοδικά εμβαθύνεται και διευρύνεται προς όλες τις κατευθύνσεις. Οι απλές συντακτικές δομές γίνονται συνθετότερες και παράλληλα εξειδικεύονται στις διάφορες χρήσεις του λόγου. Το βασικό λεξιλόγιο εμπλουτίζεται με την προσθήκη νέων λέξεων και με εναλλακτικές και μεταφορικές σημασίες και αποχρώσεις σημασιών. Το κλιτικό σύστημα μορφοποιείται και ολοκληρώνεται. Και γενικά η νεοελληνική γλώσσα γίνεται αντικείμενο σπουδής διαβαθμισμένης σε διαδοχικά επίπεδα πληρότητας και δυσκολίας.
- Στο επίκεντρο της διδασκαλίας βρίσκεται ο οργανωμένος λόγος, με μικρότερη φυσική μονάδα του την πρόταση. Αυτός πρέπει να είναι αφετηρία, σημείο αναφοράς και κατάληξη του μαθήματος.
- Η διδασκαλία πρέπει να είναι έτσι προσανατολισμένη, ώστε η σπουδή της γλώσσας να γίνεται πάνω στην ίδια τη γλωσσική πράξη και η γλωσσική μάθηση μέσα από τη χρήση της γλώσσας. Όχι δηλαδή μια θεωρία για τη γλώσσα αλλά γλώσσα στις ποικίλες εφαρμογές της. Τελικά, ό,τι διδάσκεται πρέπει με την άσκηση και την επανάληψη να καταλήγει σε δεξιότητες, που θα έχουν την εφαρμογή τους στη γλωσσική συμπεριφορά των παιδιών.
- Η γλωσσική διδασκαλία πρέπει να μεθοδεύεται έτσι ώστε ο μαθητής να εργάζεται και να μαθαίνει κάνοντας όσο το δυνατόν λιγότερα λάθη. Αυτό κατορθώνεται καλύτερα αν το γλωσσικό υλικό που χρησιμοποιείται για σπουδή και άσκηση στηρίζεται στα ήδη γνωστά και δεν περιέχει άλλες δυσκολίες έξω από τα λίγα γλωσσικά στοιχεία που εισάγονται μελετημένα για πρώτη φορά και όσα άλλα επαναφέρονται για καλύτερη εμπέδωση.
- Η επιστημονική ορολογία που χρησιμοποιείται στα αναλυτικά προγράμματα, ιδίως σε ό,τι αφορά τον τομέα της γραμματικής, δεν προορίζεται για τους μαθητές. Μόνο οι βασικότεροι όροι χρησιμοποιούνται κατά τη διδασκαλία, και αυτοί με πολλή φειδώ και με τρόπο διαισθητικό, όταν η συνεννόηση δεν είναι εφικτή με απλούστερη γλώσσα.
- Για τη διεξαγωγή του γλωσσικού μαθήματος, ιδίως σε ό,τι αφορά τη [illegible] της γραπτής επικοινωνίας, προβλέπονται δύο βιβλία για το μαθητή σε κάθε τάξη: "Η γλώσσα μου" και το Ανθολόγιο.

"Η γλώσσα μου" είναι ένα νέο είδος αναγνωστικού και συνάμα ένα εργαστηριακό βιβλίο μεθοδικά υπολογισμένης σπουδής της νεοελληνικής γλώσσας. Περιέχει σύντομα κατά κανόνα κείμενα, που ανταποκρίνονται σε μια σειρά από [illegible] απαιτήσεις: είναι υποδειγματικά από γλωσσική άποψη, αντιπροσωπεύουν τις επικρατέστερες χρήσεις του λόγου, έχουν [illegible] και αισθητική κάλυψη και αναφέρονται, με τρόπο που γίνεται πιο [illegible] δομικά και λειτουργικά στοιχεία και φαινόμενα της γλώσσας, που είναι προγραμματισμένα να διδαχτούν με βάση τα κείμενα. Τα κείμενα συνοδεύονται από γραπτές εργασίες πάνω στα ενδιαφέροντα γλωσσικά στοιχεία και φαινόμενα, εργασίες προορισμένες να εκτελούνται οι περισσότερες πάνω στις σελίδες του βιβλίου.

Το Ανθολόγιο περιέχει εκτενέστερα συνήθως κείμενα της νεοελληνικής λογοτεχνίας, χωρίς εργασίες, και πρωταρχικός στόχος του είναι να φέρει τα παιδιά κοντά στο καλό λογοτεχνικό βιβλίο και να τα κάμει να το χαρούν και να το αγαπήσουν.

Ανάμεσα στα δύο βιβλία υπάρχει η εξής διαφορά: Στο βιβλίο "Η γλώσσα μου" τα κείμενα βασίζονται περισσότερο στην καθιερωμένη χρήση της δημοτικής σύμφωνα με τις προδιαγραφές της γραμματικής, ενώ στο Ανθολόγιο παρουσιάζουν εντονότερα τις υφολογικές ιδιοτυπίες των συγγραφέων και κάποιες αποκλίσεις τους από το πρότυπο της υιοθετημένης γλώσσας.

III. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Α. ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Περιεχόμενο	Στόχοι και δραστηριότητες
- Μονολογικές μορφές επικοινωνίας: ανακοινώσεις, περιγραφές, αφηγήσεις, [illegible], οδηγίες, προσκλήσεις, [illegible] ή παράδοση, αγγελία κτλ.	Τα παιδιά ως ομιλητές: Ανακοινώνουν προσωπικές εμπειρίες, σκέψεις, επιθυμίες, σχέδια και προγράμματα κτλ. Περιγράφουν και χαρακτηρίζουν πρόσωπα, αντικείμενα, τόπους, γεγονότα, εικόνες κτλ. Αφηγούνται παραμύθια, ιστορίες, ανέκδοτα. Αποδίδουν όσο γίνεται καλύτερα το περιεχόμενο γραπτών ανακοινώσεων, οδηγιών και άλλων κειμένων. Σε όλες τις περιπτώσεις: Εκφράζονται με σαφήνεια, ακρίβεια, συνέπεια και με γλωσσικά αποδεκτούς τρόπους επικοινωνίας. Διανθίζουν το λόγο τους με λέξεις και ζωντανούς εκφραστικούς τρόπους που προσιδιάζουν σε διάφορες περιστάσεις της ζωής. Αποδίδουν, προφέρουν και τονίζουν σωστά. Συνοδεύουν τα λόγια τους με ανάλογη στάση του σώματος, έκφραση προσώπου και χειρονομίες, όλα αυτά φυσικά και μετρημένα. Ως ακροατές: Παρακολουθούν τον ομιλητή σιωπηρά, με προσοχή και ευγενική προσήλωση. Ακούν με ενεργοποιημένες την αντίληψη και την κρίση τους. Συγκρατούν το περίγραμμα και τα βασικά σημεία αυτού που ακούνε. Υποβάλλουν σε έλεγχο αυτό που ακούνε, διακρίνοντας το πραγματικό από το εξωπραγματικό, το γεγονός από τη γνώμη, τα αντικειμενικά δεδομένα από τη διαφήμιση και την προπαγάνδα. Ευαισθητοποιούνται απέναντι στις διάφορες πλευρές και χρήσεις της γλώσσας, εκτιμώντας γνωρίσματα όπως η αλληλουχία των νοημάτων, η τεκμηριωμένη παρουσίαση, οι συγκρίσεις και αναλογίες, η αιτιολογημένη επιχειρηματολογία, το χιούμορ, τα σχήματα λόγου κτλ. Εκτιμούν και απολαμβάνουν αισθητικά καταξιωμένες μορφές λόγου, όπως απαγγελίες, αφηγήσεις λογοτεχνικών έργων, θεατρικές παραστάσεις, ακροάσεις χαρισματικών ομιλητών κτλ. Επωφελούνται γλωσσικά από αυτά που ακούνε, εμπλουτίζοντας τη γλώσσα τους με νέες λέξεις και ζωντανούς εκφραστικούς τρόπους.
- Διαλογικές μορφές επικοινωνίας: α) χαιρετισμοί, ευχές, συστάσεις, έκφραση συγχαρητηρίων κτλ, τηλεφωνική συνδιάλεξη, συνέντευξη, σχολιασμός μιας είδησης ή	Τα παιδιά ως ομιλητές: Παίρνουν το λόγο την κατάλληλη στιγμή, συνήθως όταν έρθει η σειρά τους. Χρησιμοποιούν εκφραστικούς τρόπους που κάνουν αποτελεσματική τη συνεννόηση και ευχάριστη τη συμβίωση των ανθρώπων. Ζητούν με λεπτότητα διευκρινίσεις πάνω στα

ανταλλαγή απόψεων για κάποιο θέμα, πως ζητούμε και δίνουμε πληροφορίες κτλ.

λεγόμενα του συνομιλητή τους.
Δεν ξεφεύγουν από το θέμα της συζήτησης.
Αποφεύγουν τις ασημαντολογίες και τις μακρηγορίες.
Διαλέγονται με επιχειρήματα και εποικοδομητική διάθεση, με στόχο την προώθηση του θέματος που συζητείται και όχι τη δημιουργία εντυπώσεων.

β) συζήτηση

Ως ακροατές:
Παρακολουθούν το συνομιλητή τους με προσοχή, ενεργοποιώντας αποτελεσματικά την αντίληψη, την κατανόηση και την κρίση τους.
Σέβονται τις απόψεις του συνομιλητή τους, ακόμα και αν δε συμφωνούν μ'αυτές, και δεν τον διακόπτουν χωρίς σοβαρό λόγο.
Δέχονται τις παρατηρήσεις, τις υποδείξεις και την κριτική των άλλων και αποφεύγουν να αντιδικούν.

- Δραματοποίηση

Τα παιδιά ως εκτελεστές ρόλων:
Θέτουν σε λειτουργία τους μηχανισμούς ακουστικής και απαντητικής ετοιμότητας και βιωματικής συμμετοχής.
Υποδύονται με φυσικότητα και δημιουργικούς αυτοσχεδιασμούς διάφορους ρόλους σε σκηνές από την καθημερινή ζωή και από τα αναγνώσματά τους, και με τον τρόπο αυτό αναπαράγουν και οικειώνονται βιωματικά το σχετικό κάθε φορά γλωσσικό υλικό (λεξιλόγιο και εκφράσεις).
Αποδίδουν ποιήματα με ποικίλες μορφές [illegible] και χορικής απαγγελίας, για να εξοικειωθούν με τ[illegible] ρυθμική [illegible] του λόγου.
Σε όλες τις περιπτώσεις [illegible] που [illegible] την [illegible] και αυθεντικά αποτελέσματα.
Ως θεατές των δρωμένων:
Αποκωδικοποιούν τα οπτικά και ακουστικά σήματα, απολαμβάνουν τα αισθητικά αποτελέσματα και επικοινωνούν [illegible] με τα [illegible] των δρωμένων.

Β. ΓΡΑΠΤΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

1. ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Περιεχόμενο

- Απλά κείμενα από τα κυριότερα είδη του λόγου:
  αφηγήσεις περιστατικών από την καθημερινή ζωή, περιγραφές αντικειμένων, καταστάσεων και γεγονότων, παραμύθια, μύθοι, λαϊκές παραδόσεις, ανέκδοτα, διηγήματα, επιστολές, ανακοινώσεις και οδηγίες για το κοινό,
  ποιήματα (δημοτικά και έντεχνα),
  θέατρο,
  επιστημονικά κείμενα κτλ.
- Άλλο γλωσσικό υλικό:
  πίνακες περιεχομένων, κατάλογοι, λεξικά, χάρτες, σχεδιαγράμματα, ιστορίες με εικόνες ή σκίτσα, εφημερίδες και περιοδικά, επιγραφές κτλ.

Στόχοι και δραστηριότητες

Τα παιδιά:
Διαβάζουν άλλοτε σιωπηρά και άλλοτε μεγαλόφωνα [ανά]λογα με την περίσταση ή τη [illegible] κείμενα έντυπα, δακτυλογραφημένα και χειρόγραφα ποικίλης γλωσσικής [illegible] και [illegible].
Διαβάζουν μεγαλόφωνα: (α) για να έχουν την [illegible] χαρά και ξεκάθαρη [illegible] του κειμένου· (β) για να ανακοινώσουν έτσι το κείμενο σε άλλους· (γ) για [illegible] ή την ευχαρίστηση.
Διαβάζουν σιωπηρά:
(α) όταν εξυπηρετούνται με τον [illegible] και πιο εύχρηστα αυτό τρόπο· (β) όταν δε θέλουν να ενοχλήσουν τους άλλους με το [illegible] διάβασμα.
Διαβάζουν: μεγαλόφωνα με καθαρή άρθρωση, [φυ]σικότητα και άνεση· και σιωπηρά με προσήλωση και στοχαστικότητα – έχοντας και στις δυο περιπτώσεις οδηγό το νόημα του κειμένου, τ[α] συμφραζόμενα και τη στίξη του κειμένου.
Διαβάζουν με αργό ή γρήγορο ρυθμό ανάλογα με το επίπεδο του κειμένου, την [illegible] το διαθέσιμο χρόνο, και ανάλογα με το είδος του κειμένου και το σκοπό για τον οποίο διαβάζεται.

Απαγγέλλουν ποιήματα με καθαρή άρθρωση και φυσικότητα, χωρίς στόμφο και υπερβολική εκφώνηση, έχοντας οδηγό όχι τόσο τη μετρική όσο τη νοηματική ροή του ποιήματος.
Διακρίνουν τα τοπικά και χρονικά πλαίσια, τα πρόσωπα και τη δράση τους, τα [illegible] και τις λεπτομέρειες, τις βασικές και τις δευτερεύουσες ιδέες και τις [illegible] τους, την ακολουθία των γεγονότων, τις σχέσεις αιτίας και αποτελέσματος και γενικά την οργάνωση του κειμένου.
Χωρίζουν σε ενότητες κείμενα που επιδέχονται τέτοιο χωρισμό, και προτείνουν επικεφαλίδες που συμπυκνώνουν το νόημα των ενοτήτων.
Κρίνουν το περιεχόμενο του κειμένου στο σύνολό του ή στα σημεία (αν είναι πραγματικό ή εξωπραγματικό, αν αναφέρεται σε γεγονός ή εκφράζει γνώμη, αν είναι έγκυρο και αξιόπιστο ή έχει ανακρίβειες και ανακολουθίες), τους χαρακτήρες και τα δρώμενα κτλ.
Αναγνωρίζουν και εκτιμούν τα λογοτεχνικά γνωρίσματα και τεχνάσματα του συγγραφέα: λιτό ή επιπλουτισμένο γράψιμο, ουδέτερη ή συναισθηματική περιγραφή, δραματικά ή κωμικά στοιχεία, σχήματα λόγου κτλ.
Εξοικειώνονται στενά με τα κείμενα που διαβάζουν και αποθησαυρίζουν νέες λέξεις και εκφραστικούς τρόπους.
Εθίζονται στη χρήση των πινάκων περιεχομένων, του βασικού λεξιλογίου, άλλων λεξικών και εγκυκλοπαιδειών, καταλόγων, οδηγών κτλ. καθώς και στην εφαρμογή πρόσφορων τεχνικών μελέτης.
Απολαμβάνουν τα καλογραμμένα κείμενα και διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στα βιβλία.

2. ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

Περιεχόμενο

- Αντιγραφή
- Ορθογραφία
- Ελεύθερη και καθοδηγημένη έκφραση:
  "[illegible]"
  [illegible]
  [illegible]
  Ευχετήρια, προσκλήσεις
  Επιγραφές, λεζάντες
  Πινακίδες, κατάλογοι
  Περιλήψεις, σημειώσεις
  Επιστολές κτλ.

Στόχοι και δραστηριότητες

Τα παιδιά:
Παίρνουν σωστή στάση όταν γράφουν, κρατούν σωστά το μολύβι ή το στυλό και σχηματίζουν χωρίς πίεση τα [illegible] γραφής.
Γράφουν καθαρά, [illegible] και με σχετική ταχύτητα, και τηρούν κανονικές αποστάσεις ανάμεσα στα γράμματα και τις λέξεις.
Γράφουν ορθογραφημένα τις λέξεις του βασικού λεξιλογίου, τονίζουν σωστά και χρησιμοποιούν τα γνωστά τους σημεία στίξης.
Μεταφέρουν και εφαρμόζουν στα γραπτά τους κείμενα ό,τι έχουν μάθει στη γραμματική σχετικά με την ορθογραφία και τη σύνταξη.
Γράφουν ευανάγνωστα και ορθογραφημένα όχι μόνο την αντιγραφή και την ορθογραφία τους αλλά και κάθε κείμενο είτε στο γλωσσικό είτε σε άλλα μαθήματα.
Κάνουν συχνή χρήση λεξικού, για να αναζητήσουν ή να ελέγξουν την ορθογραφία ή τη σημασία δύσκολων λέξεων.
Ικανοποιούν την επιθυμία τους για αυτοέκφραση, ανακοίνωση και αυτοεπιβεβαίωση.
Γράφουν, σε ατομική ή ομαδική βάση, και ανακοινώνουν (διαβάζοντάς τα στους άλλους ή βάζοντάς τα στο χώρο των ανακοινώσεων ή στη μαθητική εφημερίδα) μικρά κείμενα με βάση τον κόσμο των εμπειριών τους.
Ευαισθητοποιούνται απέναντι στο θέμα τους και αντλούν από όσο το δυνατόν περισσότερες αισθήσεις για την παραστατικότερη απόδοσή του.
Εμπλέκουν και τον εαυτό τους σ'αυτά που περιγράφουν ή εξιστορούν, είτε με την άμεση συμμετοχή τους στα δρώμενα είτε με το σχολιασμό και τη συναισθηματική τους κρίση.
Χρησιμοποιούν ποικίλους τρόπους που ζωντανεύουν το κείμενο, όπως είναι: η απομίμηση ήχων, η [illegible], η αυτοερώτηση ή ερώτηση στον αναγνώστη, ο διάλογος, επιτυχημένες παρομοιώσεις, προσωποποιήσεις και μεταφορές, υποθέσεις για την ψυχική κατάσταση του άλλου κτλ.
Διαπιστώνουν (και ενθαρρύνονται από τη διαπίστωση) ότι επικοινωνούν καλύτερα με τους άλλους όταν αυτά που γράφουν:
α) είναι δοσμένα με παραστατικό τρόπο·
β) έχουν λογική αλληλουχία και συνέπεια·
γ) είναι σωστά και στις λεπτομέρειες από γραμματική και συντακτική άποψη.
Γράφουν με προσήλωση και στοχαστικότητα, και, καθώς γράφουν, ρίχνουν ματιές στα προηγούμενα, για να μη χάσουν τον ειρμό της σκέψης και να μην απομακρυνθούν από το αντικείμενό τους.
Τελειοποιούνται στη σωστή γραπτή έκφραση και με τις μεθοδευμένες γραπτές [illegible], όπως είναι:

Σύνθεση κειμένου με βάση μια ή περισσότερες εικόνες.
Αποκατάσταση μπερδεμένων προτάσεων σε μια λογική σειρά.
Συμπλήρωση κειμένου με δοσμένες λέξεις και φράσεις.
Απογύμνωση κειμένου από επίθετα και άλλους προσδιορισμούς.
Εμπλουτισμός κειμένου με πρόσθετα υλικά.
Ολοκλήρωση αποσπασματικής ή ημιτελούς ιστορίας.
Περιληπτική απόδοση κειμένου με βάση ορισμένες ερωτήσεις ή λέξεις-ταυτότητες.
Επέκταση και εμπλουτισμός υποτυπώδους μύθου, όπως είναι οι μύθοι του Αισώπου.
Παράλληλη ρεαλιστική και [illegible] περιγραφή για το ίδιο θέμα.
Γραφή κειμένου με βάση ορισμένη οργανωτική αρχή: τόπο, χρόνο, σπουδαιότητα, [illegible] διαδικασία, κοινωνική σύνθεση κτλ.
π.χ. περιγραφή τοπίου, [illegible], [illegible] μένου, [illegible], [illegible].

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Η σειρά των ενοτήτων όπως παρουσιάζεται μέσα στο αναλυτικό πρόγραμμα δεν είναι υποχρεωτική για τη διδασκαλία τους. Η διδασκαλία της γραμματικής [illegible] στις απαιτήσεις του γλωσσικού μαθήματος, που έχει σχεδιαστεί σε μια σειρά από ευρύτερες διδακτικές ενότητες με βάση τα ανθολογημένα κείμενα του βιβλίου "Η γλώσσα μου". Μέσα στα ευρύτερα εκείνα πλαίσια η γραμματική κινείται με σπειροειδή διαδικασία δουλεύοντας με ορισμένο τύπο και [illegible] λέξεων, όπως είναι το ρηματικό μέρος, το ονοματικό μέρος, το [illegible], το [illegible] κτλ.

Περιεχόμενα	Στόχοι και δραστηριότητες
I. Κύριες προτάσεις (κρίσεως, επιθυμίας, καταφατικές, αποφατικές, ερωτηματικές) απλές, σύνθετες, επαυξημένες, ελλειπτικές. Σημεία στίξης στις κύριες προτάσεις.	Τα παιδιά: Αναγνωρίζουν κύριες προτάσεις, με ευκολία, [illegible] "[illegible]" κτλ. Μετατρέπουν τους όρους [illegible] σε [illegible] προτάσεις. [illegible]. Μετασχηματίζουν προτάσεις με διάφορους τρόπους: από [illegible], από ενεργητική σε παθητική σύνταξη, από [illegible] σε παρελθοντικό ή μελλοντικό χρόνο, από ευθύ σε πλάγιο λόγο, από [illegible] σε [illegible] κτλ. και το αντίστροφο.
I.1. Το ρήμα στην πρόταση: Ρήματα α' και β' συζυγίας, ρήματα απρόσωπα και ανώμαλα, ενεργητικά, παθητικά και ουδέτερα, μεταβατικά και αμετάβατα. Παράγωγα και σύνθετα ρήματα.	Χρησιμοποιούν σωστά, από γραμματική και συντακτική άποψη, τα ρήματα που διδάχτηκαν στις προηγούμενες τάξεις και επιπλέον τα [illegible] ρήματα [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] τα [illegible] και τα πιο [illegible] ρήματα. [illegible] τη φωνή, το χρόνο, την έγκλιση και το πρόσωπο και [illegible] τις καταλήξεις των ρημάτων. Ασκούνται και εθίζονται στην κλίση, μέσα σε προτάσεις και χωριστά, ρημάτων που παρουσιάζουν κλιτικές δυσκολίες [illegible]. Ομαδοποιούν ρήματα με βάση την ορθογραφία των προκαταληκτικών τους συλλαβών και εθίζονται στην ορθογραφία τους. Σχηματίζουν παράγωγα και σύνθετα ρήματα και μαθαίνουν τη σημασία και την ορθογραφία τους.
I.2. Ονοματικό σύνολο - Τα ουσιαστικά: Τα ουσιαστικά (με ή χωρίς άρθρο) ως υποκείμενα, κατηγορούμενα και αντικείμενα. Ουσιαστικό και ουσιαστικό: Ομοιόπτωτοι και ετερόπτωτοι προσδιορισμοί.	Χρησιμοποιούν σωστά, από συντακτική και ορθογραφική άποψη, τα ουσιαστικά που διδάχτηκαν στις προηγούμενες τάξεις. Ιδιαίτερα ασκούνται στην κλίση, μέσα σε προτάσεις και χωριστά, ουσιαστικών και των [illegible] δυσκολίες στη μετακίνηση του τόνου. Αυτά είναι:

Περιεχόμενα	Στόχοι και δραστηριότητες
Παράγωγα και σύνθετα ουσιαστικά.	- αρσενικά παροξύτονα και προπαροξύτονα σε -ας (ο ταμίας - των ταμιών, ο πίνακας - των πινάκων), παροξύτονα σε -ης (ο εργάτης - των εργατών), προπαροξύτονα (ο πλάτανος - του πλατάνου - των πλατάνων). - θηλυκά παροξύτονα σε -η (η τέχνη - των τεχνών), παροξύτονα και προπαροξύτονα σε -α (η χώρα - των χωρών, η σάλπιγγα - των σαλπίγγων, η θάλασσα - των θαλασσών). - ουδέτερα παροξύτονα σε -ι (το λουλούδι - του λουλουδιού), προπαροξύτονα σε -ο (το θέατρο - του θεάτρου). Επιπλέον ασκούνται να εθίζονται στην κλίση, μέσα σε προτάσεις και χωριστά, ουσιαστικών που παρουσιάζουν κλιτικές ιδιομορφίες. Αυτά είναι: - αρσενικά σε -έας (δεκανέας) - θηλυκά σε -η (η σκέψη - οι σκέψεις - των σκέψεων) και σε -ος (η οδός - της οδού) - ουδέτερα σε -ος (το βάθος), σε -μα (το αίμα), σε -ιμο (το δέσιμο), σε -ας (το κρέας), σε -ως (ος) (το φως, γεγονός), σε -ον, αν, εν (το καθήκον, σύμπαν, φωνήεν) και σε -υ (το δάκρυ, το οξύ). Κάνουν τη γνωριμία ουσιαστικών διπλόκλιτων (ο βράχος - οι βράχοι και τα βράχια), διπλόμορφων (ελέφαντας - ελέφας, γονιός - γονέας), διπλοκατάληκτων (ο καπετάνιος, οι καπετάνιοι και καπεταναίοι), διγενών για αρσενικό και θηλυκό γένος (ο διευθυντής - η διευθύντρια), επίκοινων [illegible], [illegible] για το αρσενικό και το θηλυκό (ο πετεινός - η κότα), περιληπτικών (η δωδεκάδα, το σύνολο). Ομαδοποιούν ουσιαστικά με βάση την ορθογραφία των καταληκτικών και προκαταληκτικών τους συλλαβών και εθίζονται στην ορθογραφία τους. Σχηματίζουν παράγωγα και σύνθετα ουσιαστικά και μαθαίνουν τη σημασία και την ορθογραφία τους.
- Οι αντωνυμίες ως υποκείμενα, κατηγορούμενα και αντικείμενα	Χρησιμοποιούν σωστά, από συντακτική και ορθογραφική άποψη, τις αντωνυμίες που διδάχτηκαν στις προηγούμενες τάξεις και επιπλέον: - τις δεικτικές τούτος-τούτη-τούτο, τέτοιος-τέτοια-τέτοιο - τις ερωτηματικές τι είδους, τι λογής, τίνος - τις αναφορικές ό,τι όσες συνθέτονται με το άκλιτο -δήποτε, ο οποιοσδήποτε οποιαδήποτε οποιοδήποτε - τις αόριστες καθετί, ο τάδε - η τάδε - το τάδε, ο δείνα - η δείνα - το δείνα - τις αυτοπαθείς ο εαυτός μου - ο εαυτός σου - ο εαυτός του - τις αλληλοπαθείς ο ένας τον άλλο, μεταξύ μας.
- Τα επίθετα: Τα επίθετα, τα αριθμητικά επίθετα, τα αντωνυμικά επίθετα και οι μετοχές παθητικού παρακειμένου ως κατηγορούμενα και ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί ουσιαστικών. Παράγωγα και σύνθετα επίθετα.	Χρησιμοποιούν σωστά, από συντακτική και ορθογραφική άποψη, τα επίθετα κτλ. που διδάχτηκαν στις προηγούμενες τάξεις, και επιπλέον: - τα επίθετα -ής, -ιά, -ί (σταχτής-σταχτιά-σταχτί), -ύς, -ιά, -ύ (βαθύς-βαθιά-βαθύ) και το πολύς-πολλή-πολύ - τα παραθετικά (ομαλά και ανώμαλα) των επιθέτων - τα πιο εύχρηστα αριθμητικά: τακτικά, πολλαπλασιαστικά, αναλογικά, και περιληπτικά (και τα πιο εύχρηστα ελληνικά και λατινικά σημεία των αριθμών). Ασκούνται και εθίζονται στην κλίση, μέσα σε προτάσεις και χωριστά, επιθέτων που παρουσιάζουν κλιτικές δυσκολίες. Αυτά είναι: - τα επίθετα σε -ης, -ης, -ες (ο, η συνεχής - το συνεχές) και -υς, -εια, -υ (οξύς, οξεία, οξύ). Ομαδοποιούν επίθετα με βάση την ορθογραφία των καταληκτικών και προκαταληκτικών τους συλλαβών και εθίζονται στην ορθογραφία τους. Σχηματίζουν παράγωγα και σύνθετα επίθετα και μαθαίνουν τη σημασία και την ορθογραφία τους. [illegible]
I.3. Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί: Επιρρήματα και επιρρηματικές [illegible]	Χρησιμοποιούν σωστά, [illegible]

εκφράσεις.
Παράγωγα και σύνθετα επιρρήματα.

τάξεις, και επιπλέον:
- τα επιρρήματα του βασικού λεξιλογίου της τάξης Ε΄- ΣΤ΄
- επιρρηματικές εκφράσεις των κειμένων που θα περιληφθούν στο βιβλίο "Η γλώσσα μου".

Σχηματίζουν παράγωγα και σύνθετα επιρρήματα και μαθαίνουν τη σημασία και την ορθογραφία τους.

1.4. Το προθετικό σύνολο ως επιρρηματικός προσδιορισμός ή ως κατηγορούμενο, αντικείμενο και επιθετικός προσδιορισμός.

Χρησιμοποιούν σωστά, από συντακτική και ορθογραφική άποψη, εμπρόθετες εκφράσεις που έμαθαν στις προηγούμενες τάξεις, και επιπλέον εμπρόθετα σύνολα με τις προθέσεις: ως, αντί, μετά, προς, κατά, παρά, χωρίς, ίσαμε.

1.5. Τα μόρια

Χρησιμοποιούν σωστά τα πιο συνηθισμένα μόρια, για να ζωντανεύουν τον προφορικό και γραπτό τους λόγο.
Εξοικειώνονται με σύνθετες λέξεις που έχουν πρώτο συνθετικό αχώριστο μόριο της δημοτικής και της λόγιας γλώσσας (παλιές προθέσεις κτλ.).

2. Παρατακτική σύνδεση προτάσεων

Αναλύουν και συνθέτουν σύνολα προτάσεων που συνδέονται παρατακτικά.
Συνδέουν προτάσεις με συνδέσμους που χρησιμοποίησαν στις προηγούμενες τάξεις, και επιπλέον με τους: ούτε, ούτε, μήτε, όμως, ωστόσο, παρά, μόνο, όχι μόνο...αλλά και, είτε...είτε, λοιπόν, ώστε.

Ασκούνται στη χρήση του κόμματος και άλλων σημείων στίξης ανάμεσα σε προτάσεις, όταν τούτο είναι εντελώς απαραίτητο.

3. Υποτακτική σύνδεση προτάσεων

Αναλύουν και συνθέτουν σύνολα προτάσεων που συνδέονται υποτακτικά.
Διακρίνουν εμπειρικά χωρίς τη χρήση συντακτικής ορολογίας το λειτουργικό ρόλο των δευτερευουσών προτάσεων (αντικείμενο, υποκείμενο, προσδιορισμός).
Ασκούνται στην υποτακτική σύνδεση προτάσεων με τους πιο εύχρηστους συνδέσμους.
Ασκούνται στη χρήση του κόμματος (και άλλων σημείων στίξης) ανάμεσα σε κύριες και δευτερεύουσες προτάσεις, όταν τούτο είναι εντελώς απαραίτητο.

4. Συνηθισμένα σχήματα λόγου:
Παρομοίωση, μεταφορά, αλληγορία, προσωποποίηση, υπερβολή, λιτότητα, περίφραση, έμφαση, υπερβατό, ασύνδετο, αναφορά και ανθυποφορά, κ.α.

Ασκούνται στην κατ' αναλογία σύνθεση σχημάτων λόγου.
Χρησιμοποιούν συνηθισμένα σχήματα λόγου, για να δίνουν ζωντάνια στην προφορική και γραπτή τους έκφραση.

5. Παράγραφος και ευρύτερα σύνολα λόγου

Ασκούνται με εμπειρικό τρόπο στην παραγραφοποίηση των γραπτών τους κειμένων.
Ασκούνται στη χρήση της παύλας σε περίπτωση διαλόγου και στη χρήση εισαγωγικών όταν αναφέρονται τα λόγια ενός μόνο προσώπου.

6. Η καταγωγή και η σημασία των λέξεων:
Λαϊκές και λόγιες λέξεις,
Σύνθετες λέξεις με λόγιο πρώτο συνθετικό.
Οικογένειες λέξεων, ταυτόσημα, συνώνυμα και αντίθετα.
Ομώνυμα και παρώνυμα.
Κυριολεξία και μεταφορά.

Κάνουν συγκρίσεις, ταξινομήσεις κτλ. λέξεων και οδηγούνται έτσι στην αποσαφήνιση της έννοιάς τους με βάση την καταγωγή, τη συγγένεια ή την αντίθεση, τη σύνθεση, τη μεταφορική τους χρήση κτλ.

7. Οι λέξεις και η γραφή τους.
Ο τόνος και άλλα ορθογραφικά σημάδια.
Έκθλιψη, αφαίρεση, αποκοπή.
Συλλαβισμός
Συντομογραφία
Η χρήση του τελικού ν.
Η πλάγια γραφή.

Ασκούνται και εθίζονται στην ορθότερη προφορική — γραπτή απόδοση των λέξεων και των λεκτικών συνόλων και στην πλάγια γραφή.

Δ. ΒΑΣΙΚΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Περιεχόμενο

- Εννοιολογικό λεξιλόγιο
- Ορθογραφικό λεξιλόγιο

Στόχοι και δραστηριότητες

Τα παιδιά:
Εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους με λέξεις και εκφράσεις εννοιολογικά απαραίτητες για τις ανάγκες της καθημερινής επικοινωνίας και για τη γλωσσική και την ευρύτερη πνευματική τους καλλιέργεια.
Ταυτίζουν την ακουστική με την οπτική εικόνα των λέξεων.
Αποσαφηνίζουν την έννοια των λέξεων με διάφορους τρόπους με την βοήθεια αντικειμένων ή εικόνων (όπου υπάρχει δυνατότητα), από τα συμφραζόμενα, με τη χρήση τους μέσα σε φράσεις, με μονολεκτικές ή περιγραφικές ερμηνείες, με την κυριολεκτική και μεταφορική τους σύνθεση κτλ.
Ομαδοποιούν λέξεις με βάση σημασιολογικές συνδέσεις (ταυτόσημα, συνώνυμα, αντίθετα, ομώνυμα, παρώνυμα, παράγωγα, οικογένειες λέξεων κτλ.)
Κάνουν χρήση λεξικών και καταλόγων και καταρτίζουν αλφαβητικά λεξιλόγια.
Με την εντατικότερη σπουδή και χρήση του βασικού λεξιλογίου εξουσιάζουν, από ορθοφωνική, εννοιολογική και ορθογραφική άποψη, έναν ικανοποιητικό αριθμό λέξεων, σημαντικών για τις ανάγκες της προφορικής και της γραπτής τους επικοινωνίας.

Αλφαβητικό λεξιλόγιο

αβάσταχτος, -η, -ο (επ.)
άβγαλτος, -η, -ο (επ.)
άβολος, -η, -ο (επ.)
άβυσσος (η)
αγγαρεία (η)
αγγείο (το)
αγγελία (η)
αγγίζω (αγγίζω) (ρ.)
αγγούρι (το)
αγιάζι (το)
αγίνωτος, -η, -ο (επ.)
άγιος (επ.)
αγκίδα (η)
αγκινάρα (η)
αγκίστρι (το)
αγκομαχώ (ρ.)
άγκυρα (η)
αγκώνας (ο)
αγναντεύω (ρ.)
αγνός, -ή, -ό (επ.)
αγράμματος, -η, -ο (επ.)
αγρίμι (το)
αγρός
αγώγι (το)
αγωγός (ο)
αγώνας (ο)
αγωνία (η)
άδεια (η)
αδένας (ο)
αδέξιος, -α, -ο (επ.)
αδιάβροχος, -η, -ο (επ.)
αδιάκοπα (επιρ.)
αδιάφορος, -η, -ο (επ.)
αεικίνητος, -η, -ο (επ.)
αερίζω (ρ.)
αέριο (το)
αεροπόρος (ο)
αετός (ο)
αηδιάζω (ρ.)
αγαθός, -ή, -ό (επ.)
αγάλια (επιρ.)
αγανακτώ (-χτώ) (ρ.)
άγαρμπος, -η, -ο (επ.)
αθάνατος, -η, -ο (επ.)
αθέατος, -η, -ο (επ.)
άθελα (επιρ.)
άθικτος, -η, -ο (επ.)
άθλιος, -α, -ο (επ.)
αθώος, -α, -ο (επ.)
αίθριος, -α, -ο (επ.)
άιντε (επιφ.)
αισθάνομαι (ρ.)
αίσθηση (η)
αισιόδοξος, -η, -ο (επ.)

αίτηση (η)
αιτία (η)
αιχμάλωτος, -η, -ο (επ.)
ακαμάτης, -ισσα -ικο (επ.)
άκαρπος, -η, -ο (επ.)
ακαταστασία (η)
ακέριος (ακέραιος), -α, -ο (επ.)
ακόντιο (το)
ακρίβεια (η)
ακρίδα (η)
ακροατής (ο)
ακροβάτης (ο)
ακρωτήρι (το)
ακτή (η)
ακτίνα (η)
αλάργα (επιρ.)
αλέθω (ρ.)
αλείφω (ρ.)
αλεξικέραυνο (το)
αλεξίπτωτο (το)
αλήθεια (η)
αλίμονο (επιφ.)
αλληλοβοήθεια (η)
αλληλογραφία (η)
αλλόκοτος, -η, -ο (επ.)
άλλοτε (επιρ.)
άλμα (το)
άλσος (το)
αλυσίδα (η)
αλώνι (το)
αμάξι (το)
αμέ (σύνδ.)
αμμουδιά (η)
αμοιβή (η)
αμολώ - ιέμαι (ρ.)
άμυνα (η)
αμφιβάλλω (ρ.)
αναβάλλω -ομαι (ρ.)
ανάγκη (η)
αναγνωρίζω -ομαι (ρ.)
ανάγνωση (η)
αναδασώνω -ομαι (ρ.)
αναζητώ -ούμαι (ρ.)
αναθέτω (ρ.)
αναίσθητος, -η, -ο (επ.)
ανακαλύπτω -ομαι (ρ.)
ανακοίνωση (η)
ανακουφίζω -ομαι (ρ.)
ανάμεικτος, -η, -ο (επ.)
αναπάντεχα (επιρ.)
αναπαύομαι (ρ.)
ανάπηρος, -η, -ο (επ.)
αναπνέω (ρ.)
αναπνοή (η)

αναποδογυρίζω -ομαι (ρ.)
αναπόδραστος, -η, -ο (επ.)
ανάρπαστος, -η, -ο (επ.)
ανάρρωση (η)
αναρωτιέμαι (ρ.)
ανασαίνω (ρ.)
ανασκουμπώνω -ομαι (ρ.)
αναστατώνω -ομαι (ρ.)
αναστενάζω (ρ.)
ανάστημα (το)
ανατριχιάζω (ρ.)
ανατρέφω -ομαι (ρ.)
αναφιλητό (το)
αναχώρηση (η)
αναψοκοκκινίζω (ρ.)
αναψυκτικό (το)
ανέκαθεν (επιρ.)
ανέκδοτο (το)
ανεκτίμητος, -η, -ο (επ.)
ανέκφραστος, -η, -ο (επ.)
ανελκυστήρας (ο)
ανέμελος, -η, -ο (επ.)
ανεμίζω (ρ.)
ανεμοστρόβιλος (ο)
ανεξάρτητος, -η, -ο (επ.)
ανέπαφος, -η, -ο (επ.)
ανεργία (η)
άνετα (επιρ.)
ανέχεια (η)
ανέχομαι (ρ.)
ανήκω (ρ.)
ανήμπορος, -η, -ο (επ.)
ανήξερος, -η, -ο (επ.)
ανησυχώ (ρ.)
άνθος (το)
άνθρωπος (ο)
άνοδος (η)
ανιαρός, -ή, -ό (επ.)
ανόητος, -η, -ο (επ.)
ανταλλαγή (η)
ανταμώνω -ομαι (ρ.)
αντάρα (η)
αντέχω (ρ.)
αντίγραφο (το)
αντίθετος, -η, -ο (επ.)
αντικείμενο (το)
αντικρίζω (ρ.)
αντίκρυ (επιρ.)
αντίλαλος (ο)
αντιμετωπίζω -ομαι (ρ.)
αντίπαλος (ο)
αντίρρηση (η)
αντρειωμένος, -η, -ο (μ.π.π.)
ανυπομονώ (ρ.)
ανυπόφορος, -η, -ο (επ.)
ανώμαλος, -η, -ο (επ.)
ανώτερος, -η, -ο (επ.)
άξιος, -α, -ο (επ.)
αόρατος, -η, -ο (επ.)
απαγορεύω -ομαι (ρ.)
απαραίτητος, -η, -ο (επ.)
απειλώ -ούμαι (ρ.)
απελπίζομαι (ρ.)
απευθείας (επιρ.)
απλός, -ή, -ό (επ.)
αποβραδίς (επιρ.)
απογοητεύω -ομαι (ρ.)
απόδειξη (η)
αποκλείω -ομαι (ρ.)
αποκρίνομαι (ρ.)
αποκτώ (ρ.)
απολύω -ομαι (ρ.)
απομακρύνω -ομαι (ρ.)
αποπαίρνω -ομαι (ρ.)
αποπνικτικός, -ή, -ό (επ.)
απορία (η)
αποσταίνω (ρ.)
απόσταση (η)
αποτέλεσμα (το)
αποτελώ -ούμαι (ρ.)
απουσιάζω (ρ.)
αποφασίζω (ρ.)
αποφεύγω (ρ.)
αποχαιρετώ -ώμαι (ρ.)

αποχωρίζω -ομαι (ρ.)
άραγε (συνδ.)
αράδα (η)
αράζω (ρ.)
αράχνη (η)
αργαλειός (ο)
αργοπορώ (ρ.)
αρμέγω (ρ.)
αρνιέμαι (αρνούμαι) (ρ.)
αρσενικός, -ή, -ό (επ.)
αρτοποιείο (το)
ασβέστης (ο)
ασθενής, -ές (επ.)
ασήμαντος, -η, -ο (επ.)
άσκηση (η)
αστακός (ο)
αστυνομία (η)
ασφάλεια (η)
ασφαλώς (επιρ.)
ασχολούμαι (ρ.)
ατμός (ο)
ατμόσφαιρα (η)
άτομο (το)
ατσάλι (το)
αυγή (η)
αυθόρμητα (επιρ.)
αύξηση (η)
αυστηρός, -ή, -ό (επ.)
αυτόματος, -η, -ο (επ.)
αυτού (επιρ.)
αφαιρώ -ούμαι (ρ.)
άφαντος, -η, -ο (επ.)
αφετηρία (η)
άφθονος, -η, -ο (επ.)
άφιξη (η)
αφόρητος, -η, -ο (επ.)
αφορμή (η)
αφουγκράζομαι (ρ.)
αχάριστος, -η, -ο (επ.)
αχνός, -ή, -ό (επ.)
άχυρο (το)

Β

βαγόνι (το)
βαθμός (ο)
βάζο (το)
βαλβίδα (η)
βάλτος (ο)
βάραθρο (το)
βάρβαρος, -η, -ο (επ.)
βάρος (το)
βαρώ (ρ.)
βαριέμαι (ρ.)
βασανίζω -ομαι (ρ.)
βάση (η)
βάτραχος (ο)
βέβαιος, -η, -ο (επ.)
βέλος (το)
βεράντα (η)
βέργα (η)
βία (η)
βιολί (το)
βίος (ο)
βιομηχανία (η)
βλάβη (η)
βλαστός (ο)
βλέμμα (το)
βλέφαρο (το)
βογκώ (ρ.)
βολεύω -ομαι (ρ.)
βολικός, -ή, -ό (επ.)
βόμβα (η)
βότανο (το)
βότσαλο (το)
βουβός, -ή, -ό (επ.)
βουλευτής (ο)
βουλώνω (ρ.)
βουρκώνω (ρ.)
βραβείο (το)
βραχνιάζω (ρ.)
βρέφος (το)
βρίζω

βρόμικος, -η, -ο (επ.)
βυζαίνω (ρ.)
βυθός (ο)
βυσσινής, -ιά, -ί (επ.)
βυτίο (το)

Γ

γάζα (η)
γαλήνη (η)
γαμπρός (ο)
γαντζώνω -ομαι (ρ.)
γάντι (το)
γαργαλώ -ιέμαι (ρ.)
γαργάρα (η)
γάργαρος, -η, -ο (επ.)
γαρίδα (η)
γδέρνω -ομαι (ρ.)
γεγονός (το)
γενειάδα (η)
γένι (το)
γενιά (η)
γενικά (επιρ.)
γερά (επιρ.)
γεράκι (το)
γερο- (προτακτ.)
γεύμα (το)
γεύση (η)
γέφυρα (η)
γεωγραφία (η)
γεωμετρία (η)
γιακάς (ο)
γιαπί (το)
γίδα (η)
γινάτι (το)
γκάζι (το)
γκαρίζω (ρ.)
γκάφα (η)
γκρίζος, -α, -ο (επ.)
γκρινιάζω (ρ.)
γλάρος (ο)
γλείφω -ομαι (ρ.)
γλέντι (το)
γλίτσα (η)
γλόμπος (ο)
γλύπτης (ο)
γλυκός, -ιά, -ό (επ.)
γνέφω (ρ.)
γνώμη (η)
γνώση (η)
γνωστός, -ή, -ό (επ.)
γόμα (η)
γόνιμος, -η, -ο (επ.)
γόπα (η)
γοργός, -ή, -ό (επ.)
γούβα (η)
γουλιά (η)
γούνα (η)
γουρλώνω (ρ.)
γούρνα (η)
γούστο (το)
γραμμάτιο (το)
γρασίδι (το)
γρατζουνιά (η)
γρίπη (η)
γρίφος (ο)
γροθιά (η)
γρύλος (ο)
γυμνάζω -ομαι (ρ.)
γυρεύω (ρ.)
γύρος (ο)
γύψος (ο)

Δ

δάκρυ (το)
δαντέλα (η)
δάπεδο (το)
δάφνη (η)
δαχτυλίδι (το)
δείγμα (το)
δείκτης (ο)
δειλινό (το)

δείνα (αντ
δείπνο (το)
δεκαριά (αριθ. ουσ.)
δελτίο (το)
δελφίνι (το)
δεντροστοιχία (η)
δεξαμενή (η)
δέχομαι (ρ.)
δήθεν (επιρ.)
δηλητήριο (το)
δηλώνω (ρ.)
δημοκρατία (η)
δημιουργώ -ούμαι (ρ.)
δήμος (ο)
δημοσιεύω -ομαι (ρ.)
δημοσιογράφος (ο)
δημόσιος, -α, -ο (επ.)
διαβαίνω (ρ.)
διαδήλωση (η)
διάδοση (η)
διάθεση (η)
δίαιτα (η)
διακόπτω -ομαι (ρ.)
διακρίνω -ομαι (ρ.)
διάλογος (ο)
διαλύω -ομαι (ρ.)
διαμάντι (το)
διαμαρτύρομαι (ρ.)
διανυκτερεύω (ρ.)
διαρκώς (επιρ.)
διάσημος, -η, -ο (επ.)
διάστημα (το)
διαταγή (η)
διατηρώ -ούμαι (ρ.)
διάφανος, -η, -ο (επ.)
διαφέρω (ρ.)
διαφήμιση (η)
διαφωνώ (ρ.)
διεθνής, -ές (επ.)
διέξοδος (η)
διηγούμαι (-ιέμαι) (ρ.)
δικαιολογώ -ούμαι (ρ.)
δίκαιος, -η, -ο (επ.)
δικαστήριο (το)
δίκτυο (το)
δίμηνο (το)
διόλου (επιρ.)
διορίζω -ομαι (ρ.)
διπλός, -ή, -ό (αρ. επ.)
διστάζω (ρ.)
διχόνοια (η)
δίχως (πρόθ.)
διώροφος, -η, -ο (επ.)
δοκιμάζω -ομαι (ρ.)
δόρυ (το)
δράμα (το)
δρεπάνι (το)
δρομολόγιο (το)
δυσάρεστος, -η, -ο (επ.)
δυσκίνητος, -η, -ο (επ.)
δύση (η)
δωρεάν (επιρ.)

Ε

εαυτός (αντ.)
εγγίζω (ρ.)
εγγυώμαι (ρ.)
εγκυκλοπαίδεια (η)
εγχείρηση (η)
εγωιστής (ο)
έδαφος (το)
έθιμο (το)
έθνος (το)
ειδεμή (συνδ.)
ειδοποιώ -ούμαι (ρ.)
είδος (το)
είσοδος (η)
εισπράκτορας (ο)
είτε (συνδ.)
εκδρομή (η)
εκλεκτός, -ή, -ό (επ.)
εκλογή (η)

εκμεταλλεύομαι (ρ.)
έκπληξη (η)
εκπομπή (η)
έκρηξη (η)
έκταση (η)
εκτιμώ (ρ.)
εκφωνητής (ο)
ελαιοχρωματιστής (ο)
ελατήριο (το)
έλατο (το)
ελαττώνω -ομαι (ρ.)
ελάχιστος, -η, -ο (επ.)
ελέφας (ελέφαντας) (ο)
ελικόπτερο (το)
έλλειψη (η)
ελπίζω (ρ.)
εμβόλιο (το)
εμετός (ο)
εμπιστοσύνη (η)
εμποδίζω -ομαι (ρ.)
ενάμισης-μιάμιση-ενάμισι (επ.αρ.)
εναντίον (επιρ.)
έναρξη (η)
ενθουσιάζω -ομαι (ρ.)
ενθύμιο (το)
ενοχλώ -ούμαι (ρ.)
εντελώς (επιρ.)
εντύπωση (η)
εξαιρετικός, -ή, -ό (επ.)
εξακολουθώ (ρ.)
εξάλλου (επιρ.)
εξάμηνο (το)
εξαντλώ -ούμαι (ρ.)
εξάπαντος (επιρ.)
εξαφανίζω -ομαι (ρ.)
εξετάζω -ομαι (ρ.)
εξής (επιρ.)
εξίσου (επιρ.)
έξοδα (τα)
έξοδος (η)
εξυπηρετώ -ούμαι (ρ.)
επαρχία (η)
επείγον (ουδ. επιθ.)
επεισόδιο (το)
επιδημία (η)
επιθυμώ (ρ.)
επικίνδυνος, -η, -ο (επ.)
επιμένω (ρ.)
επισκευάζω -ομαι (ρ.)
επιστήμονας (ο)
επιστολή (η)
επιστρέφω (ρ.)
επιταγή (η)
επιτέλους (επιρ.)
επιτυχία (η)
επιχειρώ (ρ.)
επόμενος, -η, -ο (επ.)
επομένως (επιρ.)
έρανος (ο)
εργαστήριο (το)
εργόχειρο (το)
ερείπιο (το)
ερημιά (η)
ερπετό (το)
έσω (επιρ.)
εσωτερικός, -ή, -ό (επ.)
ευαίσθητος, -η, -ο (επ.)
ευθεία (η)
εύθραυστος, -η, -ο (επ.)
εύθυμος, -η, -ο (επ.)
ευκαιρία (η)
ευκίνητος, -η, -ο (επ.)
ευρύχωρος, -η, -ο (επ.)
ευχάριστος, -η, -ο (επ.)
εύχομαι (ρ.)
εφεύρεση (η)
εχθρός (ο)

Ζ

ζαβολιάρης, -α, -ικο (επ.)
ζάλη (η)
ζελατίνα (η)
ζεματώ -ιέμαι (ρ.)
ζημιώνω -ομαι (ρ.)
ζήτημα (το)
ζήτω (επιφ.)
ζιζάνιο (το)
ζόρι (το)
ζούγκλα (η)
ζουζούνι (το)
ζουλώ -ιέμαι (ρ.)
ζουμί (το)
ζυγαριά (η)
ζυμώνω (ρ.)
ζω (ρ.)
ζωηρός, -ή, -ό (επ.)
ζωντανός, -ή, -ό (επ.)

Η

ήδη (επιρ.)
ηλικία (η)
ημερήσιος, -α, -ο (επ.)
ημερομίσθιο (το)
ημίωρο (το)
ήπειρος (η)
ήπειρος (η)
ήρεμος, -η, -ο (επ.)
ησυχάζω (ρ.)
ήττα (η)
ηφαίστειο (το)
ήχος (ο)

Θ

θάβω -ομαι (ρ.)
θάμνος (ο)
θαμπός, -ή, -ό (επ.)
θάνατος (ο)
θέα (η)
θέαμα (το)
θέμα (το)
θεμέλιο (το)
θεόρατος, -η, -ο (επ.)
θεονήστικος, -η, -ο (επ.)
θεραπεύω -ομαι (ρ.)
θερινός, -ή, -ό (επ.)
θερμός, -ή, -ό (επ.)
θέση (η)
θηλάζω (ρ.)
θηλυκός, -ή, -ό (επ.)
θηρίο (το)
θησαυρός (ο)
θόλος (ο)
θύελλα (η)
θύμα (το)
θυμός (ο)
θυμούμαι (ρ.)
θυρωρός (ο)

Ι

ιδέα (η)
ιδιαίτερος, -η, -ο (επ.)
ιδιοκτήτης (ο)
ιδιότροπος, -η, -ο (επ.)
ιδίως (επιρ.)
ιδιωτικός, -ή, -ό (επ.)
ίδρυμα (το)
ιερός, -ή, -ό (επ.)
ικανός, -ή, -ό (επ.)
ίλιγγος (ο)
ιός (ο)
ιππόδρομος (ο)
ίσα ίσα (προθ.)
ίσαμε (προθ.)
ισιώνω -ομαι (ρ.)
ισόγειο (το)
ισοπεδώνω -ομαι (ρ.)
ισορροπία (η)
ισχυρός, -ή, -ό (επ.)
ιχθυοπωλείο (το)
ίχνος (ιχνάρι) (το)
ιώδιο (το)

Κ

καβγάς (ο)
καβούκι (το)
κάβουρας (ο)
κάδρο (το)
καζάνι (το)
καημένος, -η, -ο (επ.)
καημός (ο)
καθετί (αντ.)
καθηγητής (ο)
καθήκον (το)
καθημερινός, -ή, -ό (επ.)
κάθισμα (το)
κάθοδος (η)
καθρέφτης (ο)
καθυστερώ (ρ.)
καΐκι (το)
κακοκαιριά (η)
κακόμοιρος, -η, -ο (επ.)
καλάθι (το)
καλαμπόκι (το)
καλώ -ούμαι (ρ.)
καλλιεργώ -ούμαι (ρ.)
καλλιτέχνης (ο)
καλοσύνη (η)
καλούπι (το)
καλύβι (το)
κάλυμμα (το)
καλώδιο (το)
καλώς (επιρ.)
καμάρα (η)
καμαρώνω (ρ.)
καμινάδα (η)
καμπάνα (η)
κάμποσος, -η, -ο (επ.)
κανάτα (η)
κανελής, -ιά, -ί (επ.)
κανονικός, -ή, -ό (επ.)
καπάκι (το)
κάπως (επιρ.)
καρπός (ο)
κάρτα (η)
κασόνι (το)
κασετίνα (η)
κάστρο (το)
καταγής (επιρ.)
καταδέχομαι (ρ.)
καταιγίδα (η)
κατάκαρδα (επιρ.)
κατάκοπος, -η, -ο (επ.)
κατακτώ -ιέμαι (ρ.)
καταλήγω (ρ.)
κατάλληλος, -η, -ο (επ.)
κατάματα (επιρ.)
καταμεσής (επιρ.)
καταναλώνω -ομαι (ρ.)
καταντώ (ρ.)
καταπιάνομαι (ρ.)
καταπίνω -ομαι (ρ.)
καταπληκτικός, -ή, -ό (επ.)
κατάπληκτος, -η, -ο (επ.)
καταργώ -ούμαι (ρ.)
κατασκευάζω -ομαι (ρ.)
κατάσταση (η)
καταστρέφω -ομαι (ρ.)
καταχνιά (η)
κατευθείαν (επιρ.)
κατεύθυνση (η)
κατηγορώ -ούμαι (ρ.)
κατοικώ -ούμαι (ρ.)
κατόπι(ν) (επιρ.)
κατσαβίδι (το)
κατσαρός, -ή, -ό (επ.)
κατσουφιάζω (ρ.)
κατώφλι (το)
καύσιμα (τα)
καυτός, -ή, -ό (επ.)
καφετής, -ιά, -ί (επ.)
κείμενο (το)
κειμήλιο (το)
κενός, -ή, -ό (επ.)
κερασιά (η)
κεραυνός (ο)
κέρμα (το)
κερνώ -ιέμαι (ρ.)
κέφι (το)
κεφτές (ο)
κιβώτιο (το)
κιθάρα (η)
κιμωλία (η)
κινώ -ούμαι (ρ.)
κλαρίνο (το)
κλήμα (το)
κλίμα (το)
κλίνω -ομαι (ρ.)
κοινός, -ή, -ό (επ.)
κοινότητα (η)
κοινωνία (η)
κολοκύθι (το)
κομματιάζω -ομαι (ρ.)
κόμπος (ο)
κομψός, -ή, -ό (επ.)
κονσέρβα (η)
κοντάρι (το)
κοντεύω (ρ.)
κόπος (ο)
κορδόνι (το)
κορνίζα (η)
κοσκινίζω -ομαι (ρ.)
κοτσάνι (το)
κουβάρι (το)
κουκουλώνω -ομαι (ρ.)
κουκούτσι (το)
κουράγιο (το)
κουρέλι (το)
κουρνιαχτός (ο)
κουρνιάζω -ομαι (ρ.)
κουρτίνα (η)
κούτελο (το)
κουταλιά (η)
κουτσομπολιό (το)
κούτσουρο (το)
κούφιος, -α, -ο (επ.)
κοφτερός, -ή, -ό (επ.)
κοχύλι (το)
κράτος (το)
κρεβάτι (το)
κρίνω -ομαι (ρ.)
κρότος (ο)
κρύσταλλο (το)
κτήμα (το)
κτηνοτρόφος (ο)
κτίριο (το)
κυβέρνηση (η)
κύβος (ο)
κυκλοφορία (η)
κυπαρίσσι (το)
κύπελλο (το)
κυψέλη (η)

Λ

λαβαίνω (ρ.)
λαβύρινθος (ο)
λαβωματιά (η)
λαγκάδι (το)
λαίμαργος, -η, -ο (επ.)
λαλώ (ρ.)
λαμαρίνα (η)
λαμποκοπώ (ρ.)
λαός (ο)
λατομείο (το)
λατρεύω (ρ.)
λαχανιάζω (ρ.)
λαχταρώ (ρ.)
λεβέντης (ο)
λείος, -α, -ο (επ.)
λεκάνη (η)
λεκές (ο)
λεπτός, -ή, -ό (επ.)
λεύκα (η)
λευκός, -ή, -ό (επ.)
λήξη (η)
λησμονώ -ιέμαι (ρ.)
ληστής (ο)
λιάζω -ομαι (ρ.)
λιανίζω -ομαι (ρ.)
λιανός, -ή, -ό (επ.)
λιγνός, -ή, -ό (επ.)
λιθάρι (το)

λίπασμα (το)
λιπ(γ)οθυμώ (ρ.)
λίπος (το)
λοιπόν (ελλειπτ. συσ.)
λογικός, -ή, -ό (επ.)
λόγος (ο)
λογοτεχνία (η)
λοξός, -ή, -ό (επ.)
λουρί (το)
λούσα (τα)
λυγμός (ο)
λύρα (η)
λυχνάρι (το)

Μ

μαγκούφα (η)
μαγνήτης (ο)
μαδώ -ιέμαι (ρ.)
μάζα (η)
μαϊμού (η)
μακάρι (επιρ.)
μάλαμα (το)
μάλλον (επιρ.)
μανία (η)
μανίκι (το)
μανιτάρι (το)
μαντεύω (ρ.)
μαντολίνο (το)
μάντρα (η)
μαράζι (το)
μαραίνω -ομαι (ρ.)
μαργαριτάρι (το)
μαρίδα (η)
μαρούλι (το)
μαρτυρώ (ρ.)
μασχάλη (η)
μασώ -ιέμαι (ρ.)
ματαιώνω -ομαι (ρ.)
μάτσο (το)
ματσούκι (το)
ματώνω -ομαι (ρ.)
μάχη (η)
μεγάφωνο (το)
μέγεθος (το)
μεδούλι (το)
μεζές (ο)
μεθώ (ρ.)
μειώνω (ρ.)
μειονέκτημα (το)
μελαγχολικός, -ή, -ό (επ.)
μελάνη (η) μελάνι (το)
μελαψός, -ή, -ό (επ.)
μελετώ (ρ.)
μελιτζάνα (η)
μέλλον (το)
μεμιάς (επιρ.)
μερίδα (η)
μεσο[illegible] (το)
μετά (πρόθ.)
μετακινώ -ιέμαι (ρ.)
μετακομίζω (ρ.)
μέταλλο (το)
μετανάστευση (η)
μετανιώνω (ρ.)
μεταξύ (επιρ.)
μεταφέρω -ομαι (ρ.)
μεταχειρίζομαι (ρ.)
μέτριος, -α, -ο (ρ.)
μήκος (το)
μήνυμα (το)
μήτε (συνδ.)
μικρόβιο (το)
μιμούμαι (ρ.)
μισθός (ο)
μόλις (συνδ.)
μόλυνση (η)
μοναξιά (η)
μοναστήρι (το)
μονάχα (επιρ.)
μόνιμος, -η, -ο (επ.)
μονοπάτι (το)
μονός, -ή, -ό (επ.)
μονότονος, -η, -ο (επ.)
[illegible]

μουσείο (το)
μουσκεύω -ομαι (ρ.)
μουστάκι (το)
μουσούδι (το)
μούτρο (το)
μούχλα (η)
μπα (επιφ.)
μπαγιάτικος, -η, -ο (επ.)
μπάζα (η)
μπάζω (ρ.)
μπακαλιάρος (ο)
μπαλώνω -ομαι (ρ.)
μπάντα (η)
μπαούλο (το)
μπαρκάρω (ρ.)
μπαταρία (η)
μπεκρής (ο)
μπελάς (ο)
μπερδεύω -ομαι (ρ.)
μπετόν (το)
μπήγω (ρ.)
μπίλια (η)
μπίρα (η)
μπιστέκι (το)
μπιχλιμπίδι (το)
μπλέκω -ομαι (ρ.)
μπόγος (ο)
μπόι (το)
μπολιάζω -ομαι (ρ.)
μπόλικος, -η, -ο (επ.)
μπότα (η)
μποτίλια (η)
μπουζί (το)
μπουκέτο (το)
μπουκιά (η)
μπουλούκι (το)
μπουμπουνίζει (ρ.)
μπουνάτσα (η)
μπουνιά (η)
μπουντρούμι (το)
μπουρίνι (το)
μπούστο (το)
μπριζόλα (η)
μπρίκι (το)
μπρούμυτα (επιρ.)
μπρούντζος (ο)
μυαλό (το)
μύθος (ο)
μύλος (ο)
μυστικός, -ή, -ό (επ.)

Ν

νάνος (ο)
ναυάγιο (το)
ναύλα (τα)
ναυπηγείο (το)
νεκρός, -ή, -ό (επ.)
νεροποντή (η)
νευριάζω (ρ.)
νέφος (το)
νήμα (το)
νιάτα (τα)
νιώθω (ρ.)
νόημα (το)
νοθεύω -ομαι (ρ.)
νοικοκύρης (ο)
νόμος (ο)
νόμισμα (το)
νους (ο)
[illegible] (το)
[illegible] (το)
ντόπιος, -α, -ο (επ.)
[illegible] (το)
νύχτα (η)
νωπός, -ή, -ό (επ.)

Ξ

[illegible] (το)
[illegible] (ρ.)
[illegible], -ή, -ό (επ.)
[illegible] (ρ.)
[illegible] (η)
[illegible]

ξενοιάζω -ομαι (ρ.)
ξεθαρρεύω -ομαι (ρ.)
ξεθυμαίνω (ρ.)
ξεθωριάζω (ρ.)
ξεκαρδίζομαι (ρ.)
ξεμυαλίζω -ομαι (ρ.)
ξενιτεύομαι) (ρ.)
ξενιτιά (η)
ξενυχτώ (ρ.)
ξεπαγιάζω (ρ.)
ξεσηκώνω -ομαι (ρ.)
ξετρελαίνω -ομαι (ρ.)
ξεφεύγω (ρ.)
ξηλώνω -ομαι (ρ.)
ξηρασία (η)
ξίγκι (το)
ξίδι (το)
ξιπόλητος, -η, -ο (επ.)
ξυράφι (το)

Ο

όγκος (ο)
οδηγία (η)
οικονομία (η)
οινόπνευμα (το)
ολοένα (επιρ.)
ολωσδιόλου (επιρ.)
ομαλός, -ή, -ό (επ.)
ομιλία (η)
ομίχλη (η)
ομόνοια (η)
οξύ (το)
οξυγόνο (το)
ο οποίος, -α, -ο (αντ.)
οπουδήποτε (επιρ.)
οπωροπωλείο (το)
οπωσδήποτε (επιρ.)
όραση (η)
όργανο (το)
οργίζομαι (ρ.)
ορεινός, -ή, -ό (επ.)
ορίζοντας (ο)
όριο (το)
ορισμένος, -η, -ο (επ.)
ορκίζομαι (ρ.)
ορμώ (ρ.)
όρος (το)
ορφανός, -ή, -ό (επ.)
οσμή (η)
όσπρια (τα)
όστρακο (το)
όσφρηση (η)
οφείλω (ρ.)
οφθαλμίατρος (ο)
όψη (η)
όψιμος, -η, -ο (επ.)

Π

παγίδα (η)
πάγκος (ο)
παγκόσμιος, -α, -ο (επ.)
πάγος (ο)
παζάρι (το)
παιδεύω -ομαι (ρ.)
παινεύω -ομαι (ρ.)
παλαβός, -ή, -ό (επ.)
παλάμη (η)
παλικάρι (το)
παμπάλαιος, -α, -ο (επ.)
πανάκριβος, -η, -ο (επ.)
πανελλήνιος, -α, -ο (επ.)
πανεπιστήμιο (το)
πανέρι (το)
πανικός (ο)
παντόφλα (η)
πανωφόρι (το)
παπαρούνα (η)
πάπλωμα (το)
παράδοση (η)
παραγγέλνω (ρ.)
παράγκα (η)
παραγωγός (ο)

παραιτούμαι (ρ.)
παρακολουθώ -ούμαι (ρ.)
παραλείπω -ομαι (ρ.)
παράλογος, -η, -ο (επ.)
παραμερίζω -ομαι (ρ.)
παραμιλώ (ρ.)
παραμονεύω (ρ.)
παράνομος, -η, -ο (επ.)
παραξενεύομαι (ρ.)
παραπονιέμαι (ρ.)
παράς (ο)
παράσταση (η)
παρατηρώ -ούμαι (ρ.)
παρατώ (ρ.)
παρδαλός, -ή, -ό (επ.)
παρέλαση (η)
παρελθόν (το)
παρεξηγώ -ούμαι (ρ.)
παροιμία (η)
παρόν (το)
παρουσιάζω -ομαι (ρ.)
πασίγνωστος, -η, -ο (επ.)
πάτος (ο)
πατούσα (η)
παχύς, -ιά, -ύ (επ.)
πέδιλο (το)
πεδικλώνω -ομαι (ρ.)
πεδινός, -ή, -ό (επ.)
πεζός, -ή, -ό (επ.)
πεζούλι (το)
πείσμα (το)
πέλαγος (το)
πελεκώ -ιέμαι (ρ.)
πελώριος, -ια, -ο (επ.)
πενθήμερο (το)
πεντακάθαρος, -η, -ο (επ.)
πεντάμορφος, -η, -ο (επ.)
πέρδικα (η)
περήφανος, -η, -ο (επ.)
περιβάλλον (το)
περιγράφω -ομαι (ρ.)
περιζήτητος, -η, -ο (επ.)
περιθώριο (το)
περικυκλώνω-ομαι (ρ.)
περιουσία (η)
περιπέτεια (η)
περιπλανιέμαι (ρ.)
περιποιούμαι (ρ.)
περιστρέφω -ομαι (ρ.)
περιττός, -ή, -ό (επ.)
περίφημος, -η, -ο (επ.)
περιφρονώ -ούμαι (ρ.)
περίχωρα (τα)
πετεινός (ο)
πέτρα (η)
πέτρινος, -η, -ο (επ.)
πετυχαίνω (ρ.)
πευκώνας (ο)
πήζω (ρ.)
πηλός (ο)
πιέζω -ομαι (ρ.)
πιθαμή (η)
πιθανός, -ή, -ό (επ.)
πιθανόν-ώς (επιρ.)
πίθηκος (ο)
πιλάφι (το)
πιλότος (ο)
πινακίδα (η)
πινέλο (το)
πιπέρι (το)
πίσσα (η)
πίτα (η)
πιτζάμα (η)
πίτουρο (το)
πιτσιλώ (ρ.)
πιτσιρίκος (ο)
πλαγιάζω (ρ.)
πλάγιος, -α, -ο (επ.)
πλαίσιο (το)
πλάκα (η)
πλάθω -ομαι (ρ.)
πλάτανος (ο)
πλάτη (η)
[illegible]

πλεονέκτης (ο)
πλέω (ρ.)
πλήθος (το)
πληθυσμός (ο)
πληκτικός, -ή, -ό (επ.)
πληροφορώ -ούμαι (ρ.)
πνίγω -ομαι (ρ.)
ποικιλία (η)
ποιότητα (η)
πολίτης (ο)
πολιτισμένος, -η, -ο (επ.)
πολτός (ο)
πολύτεκνος, -η, -ο (επ.)
πορτοκάλι (το)
ποσό (το)
ποτό (το)
πουντιάζω (ρ.)
πούπουλο (το)
πουρνάρι (το)
πράγματι -κά (επιρ.)
πρακτορείο (το)
πράξη (η)
πρατήριο (το)
πρήζομαι (ρ.)
προάλλες (τις) (επιρ.)
προάστιο (το)
πρόβα (η)
προβάλλω (-ομαι) (ρ.)
πρόβλημα (το)
προβολέας (ο)
πρόγονος (ο)
προδότης (ο)
προειδοποιώ -ούμαι (ρ.)
προετοιμάζω -ομαι (ρ.)
πρόθυμος, -η, -ο (επ.)
προϊόν (το)
προίκα (η)
πρόκειται (ρ.)
προκυμαία (η)
προλαβαίνω -ομαι (ρ.)
προπαντός-προπάντων (επιρ.)
πρόπερσι (επιρ.)
προς (πρόθ.)
προσβάλλω -ομαι (ρ.)
πρόσκληση (η)
προστατεύω -ομαι (ρ.)
προσφέρω -ομαι (ρ.)
προσωρινός, -ή, -ό (επ.)
προτείνω -ομαι (επ.)
προφορικά (επιρ.)
προφυλάγω -ομαι (ρ.)
πρόχειρος, -η, -ο (επ.)
πρωθυπουργός, (ο)
πρώιμος, -η, -ο (επ.)
πρωτεύουσα (η)
πρωτοβουλία (η)
πρωτύτερα (επιρ.)
πτυχή (η)
πύργος (ο)
πυρώνομαι (ρ.)

Ρ
ραβδί (το)
ράμφος (το)
ραντίζω -ομαι (ρ.)
ράχη (η)
ρεβίθι (το)
ρεματιά (η)
ρετσίνι (το)
ρεύμα (το)
ρημάζω -ομαι (ρ.)
ρηχός, -ή, -ό (επ.)
ρίγανη (η)
ρόδι (το)
ροκανίζω (ρ.)
ρόμπα (η)
ρουμπί (το)
ρόπαλο (το)
ρουθούνι (το)
ρουμάνι (το)
ρουφώ (ρ.)
ροχαλίζω (ρ.)
ρυάκι (το)
ρυτίδα (η)
ρώγα (η)

Σ
Σάββατο (το)
σαγόνι (το)
σαΐτα (η)
σαλεύω (ρ.)
σαλιγκάρι (το)
σάλιο (το)
σάλπιγγα (η)
σάλτσα (η)
σαματάς (ο)
σανός (ο)
σαράβαλο (το)
σάρκα (η)
σαράκι (το)
σαρδέλα (η)
σαρώνω (ρ.)
σαστίζω (ρ.)
σβέλτος, -η, -ο (επ.)
σβέρκος (ο)
σγουρός, -ή (ιά), -ό (επ.)
σέλα (η)
σελήνη (η)
σερβίρω (ρ.)
σεργιάνι (το)
σέρνω -ομαι (ρ.)
σήμα (το)
σημαντικός, -ή, -ό (επ.)
σημασία (η)
σίγουρος, -η, -ο (επ.)
σιδηρόδρομος (ο)
σινιάλο (το)
σιντριβάνι (το)
σιρόπι (το)
σίφουνας (ο)
σιχαίνομαι (ρ.)
σιωπή (η)
σκάζω (ρ.)
σκανταλιά (η)
σκάρα (η)
σκάρτος, -η, -ο (επ.)
σκαρώνω (ρ.)
σκελετός (ο)
σκεπή (η)
σκέτος, -η, -ο (επ.)
σκηνή (η)
σκιάζομαι (ρ.)
σκιάχτρο (το)
σκίτσο (το)
σκλαβιά (η)
σκοντάφτω (ρ.)
σκοπός (ο)
σκόρδο (το)
σκοτώνω -ομαι (ρ.)
σκούζω (ρ.)
σκουλήκι (το)
σκουντώ (ρ.)
σκουριά (η)
σκούφος (ο)
σμήνος (το)
σμίγω (ρ.)
σοβαρά (επιρ.)
σοβατίζω (ρ.)
σοδειά (η)
σόι (το)
σοκάκι (το)
σούβλα (η)
σουλούπι (το)
σούρουπο (το)
σούσουρο (το)
σουτ (επιφ.)
σοφός, -ή, -ό (επ.)
σπάγκος (ο)
σπάζω (ρ.)
σπάνια (επιρ.)
σπάταλος, -η, -ο (επ.)
σπέρνω (ρ.)
σπηλιά (η)
σπίθα (η)
σπουδάζω (ρ.)
σπόρος (ο)
σπυρί (το)
στάβλος (ο)
σταθμός (ο)
σταλα(γ)ματιά (η)
στάχυ (το)
στερεώνω -ομαι (ρ.)
στέρνα (η)
στερούμαι (ρ.)
στήθος (το)
στήλη (η)
στήνω (ρ.)
στηρίζω -ομαι (ρ.)
στοίχημα (το)
στόχος (ο)
στραγγίζω -ομαι (ρ.)
στραμπουλίζω -ομαι (ρ.)
στριμώχνω -ομαι (ρ.)
στύβω (ρ.)
στύλος (ο)
στυφός, -ή, -ό (επ.)
συγγνώμη (η)
συγγραφέας (ο)
συγκινώ -ούμαι (ρ.)
σύγκρουση (η)
συγχαρητήρια (τα)
συγχρόνως (επιρ.)
συγχωρώ -ούμαι (ρ.)
σύζυγος (ο,η)
συκώτι (το)
συλλογή (η)
σύλλογος (ο)
συλλυπητήρια (τα)
συμβαίνει (ρ.)
συμβουλεύω -ομαι (ρ.)
συμπαθώ (ρ.)
σύμπαν (το)
συμπέρασμα (το)
συμπληρώνω -ομαι (ρ.)
συμφέρει (ρ.)
συμφιλιώνω -ομαι (ρ.)
συμφωνώ (ρ.)
συναυλία (η)
συνάχι (το)
συνδέω -ομαι (ρ.)
συνδιάλεξη (η)
συνεννοούμαι (ρ.)
συνέντευξη (η)
συνεργάζομαι (ρ.)
συνεταιρισμός (ο)
συνεχώς (επιρ.)
συνηθίζω (ρ.)
σύνορα (τα)
συνταγή (η)
συνταξιούχος (ο)
σύντομος, -η, -ο (επ.)
συντροφιά (η)
συρτάρι (το)
σφαίρα (η)
σφάλμα (το)
σφεντόνα (η)
σφήκα (η)
σφιχτός, -ή, -ό (επ.)
σφραγίζω -ομαι (ρ.)
σχέδιο (το)
σχέση (η)
σχηματίζω -ομαι (ρ.)
σχίζω -ομαι (ρ.)
σωστός, -ή, -ό (επ.)

Τ
ταβέρνα (η)
ταγάρι (το)
τάδε (αντ.)
τάζω (ρ.)
ταχτοποιώ -ούμαι (ρ.)
ταλαιπωρώ -ούμαι (ρ.)
ταμείο (το)
ταμπέλα (η)
τανάλια (η)
ταράζω -ομαι (ρ.)
ταύρος (ο)
ταυτότητα (η)
τάχα (επιρ.)
τέλειος, -α, -ο (επ.)
τελικά (επιρ.)
τελοσπάντων (επιρ.)
τέντα (η)
τεράστιος, -α, -ο (επ.)
τέρας (το)
τέτοιος, -α, -ο (αντ.)
τετραπέρατος, -η, -ο (επ.)
τετράποδο (το)
τέχνη (η)
τζάμπα (επιρ.)
τίμιος, -α, -ο (επ.)
τινάζω -ομαι (ρ.)
τμήμα (το)
τολμηρός, -ή, -ό (επ.)
τοπίο (το)
τοποθεσία (η)
τοποθετώ -ούμαι (ρ.)
τουλάχιστο (ν) (επιρ.)
τούμπα (η)
τουρτουρίζω (ρ.)
τούτος, -η, -ο (αντ.)
τουφέκι (το)
τραμπάλα (η)
τρανός, -ή, -ό (επ.)
τραντάζω (ρ.)
τραχύς, -ιά, -ύ (επ.)
τρεκλίζω (ρ.)
τριγυρίζω (ρ.)
τριζόνι (το)
τρικυμία (η)
τριφύλλι (το)
τρίχα (η)
τρομερός, -ή, -ό (επ.)
τροχός (ο)
τρυφερός, -ή, -ό (επ.)
τσακίζω -ομαι (ρ.)
τσακώνω -ομαι (ρ.)
τσαμπί (το)
τσάπα (η)
τσατσάρα (η)
τσιγάρο (το)
τσίγκος (ο)
τσιγκούνης, -α, -ικο (επ.)
τσιμουδιά (η)
τσοπάνης (ο)
τσουβάλι (το)
τσουκάλι (το)
τσουκνίδα (η)
τσούρμο (το)
τσουχτερός, -ή, -ό (επ.)
τσόφλι (το)
τύμπανο (το)
τυπογραφείο (το)
τυπώνω -ομαι (ρ.)
τυχαίνω (ρ.)

Υ
υγεία (η)
υγιεινός, -ή, -ό (επ.)
υδρόγειος (η)
υιοθετώ -ούμαι (ρ.)
υλικό (το)
ύπαιθρο (το)
υπερασπίζω -ομαι (ρ.)
υπερβολικός, -ή, -ό (επ.)
υπέροχος, -η, -ο (επ.)
υπεύθυνος, -η, -ο (επ.)
υπογραμμίζω (ρ.)
υποδέχομαι (ρ.)
υποθέτω (ρ.)
υπόθεση (η)
υπολογίζω -ομαι (ρ.)
υπομονή (η)
υποπτεύομαι (ρ.)
υπόστεγο (το)
υποστηρίζω -ομαι (ρ.)
υπόσχομαι (ρ.)
υπουργείο (το)
υποτάσσω -ομαι (ρ.)
υποχρεώνω -ομαι (ρ.)
υποχωρώ (ρ.)

υποψιάζομαι (ρ.)
ύψος (το)

Φ

φαγή (η)
φακός (ο)
φαλακρός, -ή, -ό (επ.)
φαντάζομαι (ρ.)
φανταστικός, -ή, -ό (επ.)
φάρος (ο)
φασόλι (το)
φέγγω (ρ.)
φελλός (ο)
φτάνω (ρ.)
φίλαθλος (ο)
φιλεύω (ρ.)
φιλία (η)
φιλοξενώ -ούμαι (ρ.)
φιλότιμος, -η, -ο (επ.)
φιστίκι (το)
φλέβα (η)
φλογέρα (η)
φλούδα (η)
φλύαρος, -η, -ο (επ.)
φοβερός, -ή, -ό (επ.)
φοιτητής (ο)
φόρα (η)
φορτώνω -ομαι (ρ.)
φουγάρο (το)
φουντώνω (ρ.)
φουρτούνα (η)
φρόνιμος, -η, -ο (επ.)
φροντίζω (ρ.)
φρουρός (ο)
φρυγανιά (η)
φρύδι (το)
φτ(ε)ρνίζομαι (ρ.)
φτύνω (ρ.)*
φύκι (το)
φύση (η)
φυσικά (επιρ.)
φωνήεν (το)

Χ

χαζεύω (ρ.)
χαίτη (η)
χαλάζι (το)
χαλαρός, -ή, -ό (επ.)
χάλι (το)
χαλίκι (το)
χαλινάρι (το)
χάλκινος, -η, -ο (επ.)
χάμω (επιρ.)
χαντάκι (το)
χαρίζω -ομαι (ρ.)
χαρακτήρας (ο)
χάρη (η)
χαρτζιλίκι (το)
χαρτόσημο (το)
χάνω (ρ.)
χασμουριέμαι (ρ.)
χασομερώ (ρ.)
χατίρι (το)
χάσκω
[illegible] (ρ.)
χείλι (το)
χείμαρρος (ο)
χειροποίητος, -η, -ο (επ.)
χέλι (το)
χελώνα (η)
χερούλι (το)
χέρσος, -α, -ο (επ.)
χήνα (η)
χιμώ (ρ.)
χιούμορ (το)
χλιαρός, -ή, -ό (επ.)
χλόη (η)
χλωμός, -ή, -ό (επ.)
χνότο (το)
χνούδι (το)
χοιρινός, -ή, -ό (επ.)
χολ (το)
χορδή (η)
χορωδία (η)
χούφτα (η)
χρησιμεύω (ρ.)
χρησιμοποιώ -ούμαι (ρ.)
χρονολογία (η)
χρωστώ (ρ.)
χταπόδι (το)
χύμα (επιρ.)
χυμός (ο)
χύτρα (η)
χωνεύω -ομαι (ρ.)
χωνί (το)
χώρα (η)
χωρατό (το)
χώρια (επιρ.)
χώρος (ο)

Ψ

ψάθινος, -η, -ο (επ.)
ψαχνό (το)
ψέλνω (ρ.)
ψες (επιρ.)
ψηφίζω -ομαι (ρ.)
ψιθυρίζω (-ομαι) (ρ.)
ψιλός, -ή, -ό (επ.)
ψίχα (η)
ψιχάλα (η)
ψίχουλο (το)
ψοφώ (ρ.)
ψύξη (η)
ψυχαγωγία (η)
ψυχή (η)
ψύχος (το)
ψώρα (η)
[illegible], -η, -ο (επ.)

Ω

ωδείο (το)
ωκεανός (ο)
ωμός, -ή, -ό (επ.)
ωριμάζω (ρ.)
ώστε (σύνδ.)
ωστόσο (σύνδ.)
ωφελώ -ούμαι (ρ.)
ωχρός, -ή, -ό (επ.)

Άρθρο 3

Τροποποίηση και συμπλήρωση του αναλυτικού προγράμματος του μαθήματος "Μελέτη του Περιβάλλοντος" της Β' τάξης του Δημοτικού Σχολείου.

α) Αντικαθίσταται η μερικότερη ενότητα 2 και τροποποιείται η μερικότερη ενότητα 3 της γενικής ενότητας Ε', όπως προβλέπονται από το Π.Δ.583/82 (ΦΕΚ 107 Α') και μετά από αυτές προστίθενται μερικότερες ενότητες με αριθμό 4 και 5, ως ακολούθως:

ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ε': Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΖΩΑ

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2 : Πώς γεννιούνται και μεγαλώνουν τα ζώα.

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
• Οι ίδιοι στόχοι της ενότητας Ε.3 της Α' τάξης με έμφαση: – στη διάκριση των οργάνων των ζώων για τροφή, άμυνα, προσαρμογή. – στη μελέτη (παραστατικά) του κύκλου ζωής διάφορων ειδών ζώων.	– Πώς γεννιούνται τα ζώα: Ζώα που βγαίνουν από τα αυγά: ζώα που γεννούν μικρά. – Ο κύκλος της επώασης-αυγά πτηνών, εντόμων κ.α. Θερμοκρασία, εκκολαπτικές μηχανές. Κύηση – γέννηση. – Πώς μεγαλώνουν τα ζώα: Από το αυγό στο ώριμο ζώο. κύκλος μεταμορφώσεως (εποπτικά). Ο κύκλος διατροφής και ανάπτυξης. – Ανάπτυξη και όργανα: Όργανα τροφής και όργανα μετακίνησης, άλλα όργανα (εισαγωγικά).

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3: Πώς ζουν στον τόπο μας τα ζώα

– Τα παιδιά γνωρίζουν τις ιδιαίτερες συνθήκες ζωής των ζώων του τόπου τους. – Κατανοούν τους τρόπους προσαρμογής των ζώων και τις σχετικές έννοιες. – Συνειδητοποιούν τα ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι σχετικά με τη διατήρηση και αξιοποίηση του ζωικού κόσμου. – Εξοικειώνονται με τις σχετικές ενασχολήσεις των κατοίκων, εκτιμούν το μόχθο τους και παράλληλα αναπτύσσουν θετικές στάσεις.	– Ποια ζώα ζουν στον τόπο μας (συστηματοποίηση): Ποια απ' αυτά κυριαρχούν. Ποια απ' αυτά χρησιμοποιούν πιο πολύ οι κάτοικοι και πώς. – Γιατί αυτά και όχι άλλα ζώα: Γεωγραφικές και κλιματικές συνθήκες, τροφή, συνήθειες και ανάγκες στις διάφορες περιοχές προσαρμοστικές αντιδράσεις (αποδημία, χειμερία νάρκη κλπ.). Πώς ζουν αλλού. – Τι κάνουν οι άνθρωποι για τα ζώα τους: ασχολίες, ειδικά προβλήματα της περιοχής, στάνες, ασχολίες κτηνοτρόφων, ειδικά εκτροφεία, ειδικά προστατευτικά μέτρα. – Πώς βοηθούν οι διάφορες υπηρεσίες.

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4: Πώς γεννιούνται και μεγαλώνουν οι άνθρωποι.

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
Τα παιδιά αποκτούν στοιχειώδεις γνώσεις για τον άνθρωπο, ως ανθρώπινης ύπαρξης, και συνειδητοποιούν τη θέση του απέναντι στο λοιπό ζωικό κόσμο. Μαθαίνουν βασικά στοιχεία για τον τρόπο γέννησης και ανάπτυξης σε συνδυασμό με τα είδη και τους τρόπους διατήρησης της ζωής.	– Ένας άνθρωπος γεννιέται και μεγαλώνει: Πώς έρχεται ένα παιδί στον κόσμο: η κύηση, η γέννηση, ο ρόλος των γονέων – η οικογένεια (παραστατικά): Πώς αναπτύσσεται ένα παιδί: έννοια της ανάπτυξης (εισαγωγικά), φάσεις ανάπτυξης, υγεία και ανάπτυξη (στοιχεία). – Το σώμα μας: Γενική (μορφολογική) εικόνα. Μέρη του σώματος, όργανα του σώματος (κυρίως τα όργανα τροφής), οι αισθήσεις (εισαγωγικά). – Υγιεινή του σώματος: εξωτερικοί κίνδυνοι-προστασία των οργάνων (κυρίως των αισθήσεων)· υγιεινή της τροφής (μικρόβια-πάθη) – υγιεινές συνήθειες.

ΜΕΡΙΚΟΤΕΡΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5: Ο άνθρωπος, τα φυτά και τα ζώα.

ΣΤΟΧΟΙ	ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
Τα παιδιά συνειδητοποιούν τις αλληλεξαρτήσεις των ειδών έμβιων στη φύση και ευαισθητοποιούνται απέναντι στους κινδύνους καταστροφής του περιβάλλοντος.	– Είμαστε όλοι μια αλυσίδα: η τροφική αλυσίδα (παραστατικά) σε στοιχειώδεις μορφές (έδαφος-φυτά, ζώα-άνθρωποι). – Η φύση που κινδυνεύει: περιπτώσεις καταστροφής της ισορροπίας με οικεία παραδείγματα από τον τόπο των παιδιών.

Η μερικότερη ενότητα Η4 της γενικής ενότητας Η του ίδιου Π.Δ. καταργείται.

Άρθρο 3

Εβδομαδιαία
ωρολόγια προγράμματα μαθημάτων
του δημοτικού σχολείου

6/θέσιο σχολείο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας					
	Α'	Β'	Γ'	Δ'	Ε'	ΣΤ'
1. Θρησκευτικά			2	2	2	2
2. Νεοελληνική Γλώσσα	9	9	9	9	8	8
3. Μαθηματικά	4	4	3	3	4	4
4. Ιστορία			2	2	2	2
5. Μελέτη του Περιβάλλοντος (με ενσωματωμένα τα Θρησκευτικά για τις Α' και Β' τάξεις)	4	4	3	3		
6. Γεωγραφία					1	1
7. Φυσικά					3	3
8. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή					1	1
9. Αισθητική Αγωγή	4	4	4	4	2	2
10. Φυσική Αγωγή	2	2	2	2	2	2
Σύνολο ωρών	23	23	25	25	25	25

5/θέσιο σχολείο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας				
	Α'	Β'	Γ'+Δ'	Ε'	ΣΤ'
1. Θρησκευτικά			2	2	2
2. Νεοελληνική Γλώσσα	9	9	9	8	8
3. Μαθηματικά	4	4	3 3	4	4
4. Ιστορία			2	2	2
5. Μελέτη του Περιβάλλοντος (με ενσωματωμένα Θρησκευτικά για τις Α' και Β' τάξεις)	4	4	3		
6. Γεωγραφία				1	1
7. Φυσικά				3	3
8. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή				1	1
9. Αισθητική Αγωγή	4	4	4/2	2	2
10. Φυσική Αγωγή	2	2	2	2	2
Σύνολο ωρών	23	23	27	25	25

Ειδικότερα για τη συνδιδασκαλία:
Προτιμότερη θεωρείται η συνδιδασκαλία των τάξεων Γ+Δ.
Δεύτερη εναλλακτική λύση είναι η συνδιδασκαλία των τάξεων Ε+ΣΤ'
Δεν αποκλείεται η συνδιδασκαλία των τάξεων Α'+Β' στην περίπτωση που ο αριθμός των μαθητών είναι πολύ μικρός.

4/θέσιο σχολείο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας			
	Α'	Β'	Γ'+Δ'	Ε'+ΣΤ'
1. Θρησκευτικά			2	2
2. Νεοελληνική Γλώσσα	9	9	9	8
3. Μαθηματικά	4	4	3 3	3 3
4. Ιστορία			2	2
5. Μελέτη του Περιβάλλοντος (με ενσωματωμένα τα Θρησκευτικά για τις Α' και Β' τάξεις)	4	4	4	
6. Γεωγραφία				1
7. Φυσικά				3
8. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή				1
9. Αισθητική Αγωγή	4	4	4/2	2
10. Φυσική Αγωγή	2	2	2	2
Σύνολο ωρών	23	23	27	27

Ειδικότερα για τη συνδιδασκαλία:
Προτιμότερη θεωρείται η συνδιδασκαλία των τάξεων Γ'+Δ' και Ε'+ΣΤ'.
Δεν αποκλείεται η συνδιδασκαλία των τάξεων Α'+Β' και Γ'+Δ' ή Α'+Β' και Ε'+ΣΤ' στην περίπτωση που ο αριθμός των μαθητών στις τάξεις Α'+Β' είναι πολύ μικρός.

3/θέσιο σχολείο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας		
	Α'+Β'	Γ'+Δ'	Ε'+ΣΤ'
1. Θρησκευτικά		2	2
2. Νεοελληνική Γλώσσα	9 9	9	8
3. Μαθηματικά	3/2 3/2	3 3	3 3
4. Ιστορία		2	2
5. Μελέτη του Περιβάλλοντος (με ενσωματωμένα τα Θρησκευτικά για τις Α' και Β' τάξεις)	3	4	
6. Γεωγραφία			1
7. Φυσικά			3
8. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή			1
9. Αισθητική Αγωγή	4/2	4/2	2
10. Φυσική Αγωγή	2/2	2	2
Σύνολο ωρών	25	27	27

2/θέσιο σχολείο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας	
	Β'+Γ'+Δ'	Α'+Ε'+ΣΤ'
1. Θρησκευτικά	2/2	2/2
2. Νεοελληνική Γλώσσα	8 8	8 8
3. Μαθηματικά	4/2 4/2 4/2	4/2 3/2 3/2
4. Ιστορία	2/2	2/2
5. Μελέτη του περιβάλλοντος (με ενσωματωμένα τα Θρησκευτικά για τις Α' και Β' τάξεις)	4/2 4/2	4/2
6. Γεωγραφία		2/2
7. Φυσικά		3/2
8. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή		1/2
9. Αισθητική Αγωγή	2/2 Συστηρές εργασίες	2/2
10. Φυσική Αγωγή	2/2	2/2
Σύνολο ωρών	30	30

Ειδικότερα για τη συνδιδασκαλία:

Προτιμότερη θεωρείται η συνδιδασκαλία των τάξεων Α'+Ε'+ΣΤ' και Β'+Γ'+Δ' ή Α'+Γ'+Δ' και Β'+Ε'+ΣΤ'.

Δεν αποκλείεται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η συνδιδασκαλία των τάξεων Α'+Β'+Γ' και Δ'+Ε'+ΣΤ'.

1/θέσιο σχολείο

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	Ώρες εβδομαδιαίας διδασκαλίας: Α' + Β'+Γ' + Δ'+Ε' + ΣΤ'			
1. Θρησκευτικά			1/2	2/2
2. Νεοελληνική Γλώσσα	6/2	6/2	10/2	8/2
3. Μαθηματικά	2/2	2/2	4/2	4/2
4. Ιστορία			1/2	1/2
5. Μελέτη του περιβάλλοντος (με ενσωματωμένα τα Θρησκευτικά για τις Α' και Β' τάξεις)	2/2		3/2	
6. Γεωγραφία				1/2
7. Φυσικά				2/2
8. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή				1/2
9. Αισθητική Αγωγή		1/2 συστηρές εργασίες		1/2
10. Φυσική Αγωγή			2/2	
Σύνολο ωρών			30	

Άρθρο 4

Τελικές διατάξεις

1) Κάθε διάταξη που αντίκειται στις ρυθμίσεις του παρόντος, καταργείται από την ισχύος αυτού.

2) Η ισχύς του παρόντος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος.

Αθήνα, 5 Νοεμβρίου 1984

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝ. ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΤΡΟΣ ΜΩΡΑΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ